

ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 12 του Τριημιτίου 1907

ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 256

Μή ζητάς σὰ λατινικά πῶς θὰ μιλῆσεις
καλὰ γερμανικά. Ρώτα τὴ μάνα σὶ σπύτι,
τὰ παιδιὰ σὶ τοὺς δρόμους, τὸν ἀπλοῖκὸ ἄνθρωπο
σὶ τὰ παζάρια. Κοίταξέ τους σὶ τὸ στόμα πῶς μι-
λοῦν κ' ἔτσι γράφε.

ΛΟΥΘΗΡΟΣ

Ὁ καλὸς γραφιάς λέει καινούρια πράματα
μὲ συνηθισμένες λέξεις.

SCHOPENHAUER

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΨΥΧΑΡΙΣΜΟΣ Ἡ «Ἀρρωστη Δούλα» (συνέχεια).
- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ Γιά τὰ ἑκατόχρονα τοῦ Γαρι-
βάδου.
- ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ Σαλόμυ.
- ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ Χωριάτικα γράμματα.
- LAVASANGA Παραμύθια τῆς Μκνταγκασκάρης.
- Κ. ΠΑΠΑΜΟΣΧΟΣ Ἡ φτωχιά καλύβα.
- Β. Δ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ Τὸ πρῶτο μάθημα.
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ Ἰβνίας Ν. Ζαχαρίας.
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΚΟΙΝΗ
ΓΝΩΜΗ — ΧΩΡΙΣ ΠΑΡΜΑΤΟΣΒΜΟ.

ΓΙΑ ΤΑ ΕΚΑΤΟΧΡΟΝΑ ΤΟΥ ΓΑΡΙΒΑΔΗ

Ντόπια λουλούδια φέρτωτα σὶ τὸ φτερωμένο τὸ ἄτι
γιὰ νὰ ὑψωθῆ καὶ νὰ σέ βρῆ καὶ νὰ σοῦ τὰ προσφέρῃς
γιατ' εἶσαι τῆς πατρίδας σου καὶ τῶν πατρίδων ὄλων.
λουλούδι εἰς σοῦ πρέπουσε κ' ἀπ' ὅλες τῆς πατρίδες.
Τὴν ἄγρια φαληριώτικη σου μαζώζα βιολέττα
μέσα σὶ τὸν ἥλιο ἀμύριστη, καὶ κάτου ἀπὸ τὰ στέρια
βρυσούλα γίνετ' εὐωδίας καὶ μεθυσιῶ ποτήρι.
τάχα καὶ δὲ θὰ γλύκανε τὸ γινὸ ἀλαφρὸ κρασί τῆς
τοῦ Καραϊσκάκη τὸ θυμὸ, τὸ δρόμο τοῦ Φαβιέρου;
Καὶ τὴ μισολογιτίσσα τὴν ἄχαρη ἀκουρήθρα
σου μαζώζα τὴν εἴρεψε τὴ φούχτα τῶν ἀντρείων
μέσ' σὶ τὸν κλισμὸ τῆς Ἀραπιάς, μέσ' σὶ τὸ δαυρὸ τῆς
| πείνας.

Καὶ τοῦ Μοριά τὴν ἀγριλιά σου μαζώζα καὶ ἀμπωπὸς
νὰ ξέχασε τὸν Ὀλυμπο καὶ τὴν καλλιμαχία
ποῦ μιά φορὰ στεφάνωνε, κρατᾷ σὶ τὴ θύμησιν ἡμῶς
πάντα τοῦ Τούρκου τὸ μπαλτά, καὶ τοῦ Πασᾶ τὸ
| διάβα.

Σὲ ποιά βουνοκορφή ἀλπική, σὲ ποιά ἀπεννίνα ράχη,
σὲ ποιά τῆς Ἀδριατικῆς νησί, σὲ ποιά ἀκρογιαλὴ
οικελικό, διαφεντευτῆς τῆς χώρας παραστέκει;
Μέσ' ἀπὸ ποιά βεζούβικη φωτιά ξανατινάζεις;
Μ' ἄγγελου φύλακα φτερά, μ' ὄψη θεοῦ προστάτη,
ἢ μοναχὰ μὲ τὴ θνητὴ θωριά καὶ τὸ σπαθί σου
πλάστῃς ἀπάνου ἀπ' τοὺς γκρεμοὺς τῆ γῆ σου δρα-
| σκελώντας

ἀπόξω ἀπὸ τῆς Ρώμης σου τὴν πόρτα δλογοῦρίζεις;
Σὲ ποιά Ἠλύσια τὸ χορὸ μὲ τοὺς γενναίους ἀνοίγεις;
Σὲ ποιά παράδεισο τὸ φῶς ντύνεσαι μὲ τοὺς δίκιους;
Σὲ ποιά καρδιὴς λημέριασε, καὶ ποιά ψυχὴς ὀρθώνει;
Ποῦ θὰ ὑψωθῆ; ποῦ θὰ σέ βρῆ τὸ φτερωμένο τὸ ἄτι;

Σεχωριστέ κ' ἀπίστευτε καὶ κοσμοζακουσμένε!
Θέλω νὰ πλέξω τὸ δικό σου τὸ στεφάνι μ' ὄλα
τὰ εὐωδιστὰ καὶ τὰ λαμπρὰ τοῦ Λόγου τᾶνθια,
| μ' ὄλα

τᾶνθια τοῦ Λόγου τὰ πυρά, σὰ νὰ εἶναι ἀπὸ τὴ φλόγα
κ' ἀπὸ τὸ αἶμα, μ' ὄλα κ' ἀπὸ τὰ βροντερά, καὶ μ' ὄλα
τὰ στρογγυλά καὶ τὰ γιομάτα ὀνόματα, καὶ νᾶρθω
μ' αὐτὰ σὶ τὸ πανηγύρι σου, καὶ νὰ εἶμαι σὰν Ἀπρίλης
περιβολιοῦ ἀπ' τὸ Βόσπορο, καὶ σὰν τοῦ ἡλίου γέμμα
σὶ τὴ γῆ τὴν ἀθηνιώτισσα μιά μέρα τοῦ Γενάρη.
Τοῦ Λόγου τᾶνθια γαλανὰ, πράσινα, κίτρινα, ἄσπρα
καὶ νὰ εἶναι σὰν τὸ ροῦχο σου τὸ κόκκινο, σημάδι
τοῦ λυτρωμοῦ καὶ φλάμπουρο τῆς παλληκαροσύνης.
καὶ νὰ εἶναι σὰν τὸ τρίχρωμο μαντύλι τοῦ λαιμοῦ σου
καὶ νὰ εἶναι σὰν τὴ βυσσινιά τὴ σκούφια σου, κορώνη
τοῦ κεφαλιού σου τοῦ ξανθοῦ ποῦ ἀντάμα δείχνει εἰσὶνα
ὑπὸ τῶν πόθων Ἐρωτα καὶ πολεμόχαρο Ἄρη.

Τοῦ Λόγου τᾶνθια, ἀραδιαστὰ τὰ ὀνόματα, ἕνα ἕνα,
τῆνα μὲ τᾶλλο, ἀπανωτὰ, σπρώχνοντας τῆνα τᾶλλο,
καθὼς βαλμένα ἀκράταγα χύνονται, ξεχειλίζουν
γιὰ τοὺς θεοὺς τὰ ὀνόματα σὶ τοὺς ὀρφικούς τοὺς ὕμνους
τὰ λόγια γιά τὸ νικητὴ τοῦ Πίνταρου τοὺς ὕμνους.
Τίτοι στεφάνι ἐγὼ ἤθελα νὰ πλέξω καὶ νὰ φέρω,
πολεμιστῆς, ταξιδευτῆς, προσκυνητῆς δικός σου,
τῆς σκέψης γαριβαδιανός, τοῦ στίχου ἐπαναστάτης,
σὶ τὸ γιγαντινὸ μνημα σου κ' ὅπου στημένο στέκει,
σ' ὅποια ἐκκλησιά, σ' ὅποια κορφή, σ' ὅποιο δρυμό,
| σ' ὅποιο ἄστρο,

τραγουδιστῆς τρανόφωνος ἐγὼ τῶν τρανῶν ὄλων,
καὶ νὰ σοῦ πῶ «Πατέρα ἐσύ, καὶ πλάστη ἐσύ, σοῦ φέρνω
κ' ἐγὼ κανίσι, πάρε το, μὴν τὸ καταφρονέσης,
μέσα του ἀστράφτει καὶ βροντᾷ ἡ καρδιά τῆς Ρω-
| μιοσύνης.»

Μὲ τὸν Κανάρη ἀλλάξατε φίλι, σὲ ξερὸ ἢ Κρήτη,
καὶ τὴν Ἑλλάδα βλόγησε τὸ τίμιον τὸ σπαθί σου
κ' ἀπ' τῆς ζωῆς σου τὰ πλατιά καὶ μέσα κ' ἀπ' τὸν
| τάφο.

κ' ἀνίσως λίγο πρὶ νωρὸς ἔσπερον' εἰσὶναν' ὁ ἥλιος,
πλάι πλάι θὰ καθάλλικευες μὲ τὸν Κολοκοτρώνη.
Σὰν τοὺς δικούς σου ἢ δόξα σου τράβηξε καὶ τοὺς
| ξένους.

κ' ἀπὸ τῆς Μάνης τὰ γκρεμὰ κ' ἀπὸ τὰ περιβόλια
τῶν ἀπαλῶν Ἐφτάνησων σοῦ ἀποκριθῆκαν καὶ ἔρθαν
κ' ὁ εὐγενικός τῆς Σφαχτηρίας νεκρὸς ὁ Σανταρόζας
σάλαψε ἀναγαλλιάζοντας μέσ' σὶ τὸ ἱερό του μνημα.
— Σεχωριστέ κ' ἀπίστευτε καὶ κοσμοζακουσμένε
καὶ χτεσινὸ κ' ἀπόμακρο καὶ λυτρωτὴ κουρσάρε
κ' ἀντάρτη καὶ πολέμαρχο κ' ἀρματωλὸ καὶ κλέφτη

καὶ σὰν τοὺς τουρκοφάγους μας διπλόζωε κυβερνήτη;
σὶ τὰ ροζωμένα χέρια σου γερὰ κρατώντας ὅμοια
τὸ χαλινάρι τοῦ ἄλλοι, τοῦ τιμονιοῦ τὸ δισάκι,
τοῦ Καραϊσκάκη ψυχογιὸ κ' ἀγγόνι τοῦ Κατσώνη,
παραμυθισπαρτε Σιβάχ θαλασσινὸ δυὸ κόσμων
ἄστραφτες τῆς Ἀμερικῆς καὶ βρόντας τῆς Εὐρώπης!

Ὅμως ἀπ' ὄλα τὰ ἐπικά τὰ δῶρα ἐτοῦτα, ἀπ' ὄλα
τὰ λυρικά στεφάνια αὐτὰ, στοχάζομαι, θὰ σοῦ εἶναι
πολύ πιὸ καλοπρόσδεκτη μιά θύμησιν ἔσπιναι
μέσα μου καὶ γυρίζει με γοργὰ σὶ τὰ πρῶτα χρόνια.
Εἶμιον παιδί σὶ τὸ σπύτι μου μπροστὰ καὶ πέρα, ὄλοῦθε
τὴ γιόμιζε τὴ γειτονιά, τὴν ἔλουζε τὴ χώρα
τῆς ἀρπας τῆς ἰταλικῆς ὁ χαϊδεμένος ἦχος.

Κι ἀνοίγανε παράθυρα καὶ σκύθωνε κεφάλια,
καὶ μέσα σὶ τῆς γαστροῦλες τοὺς τειοῦνταν καὶ χαιρε-
| τοῦσαν

τὰ φλογερὰ γαρούφαλλα, λιγνὸχλωμες καὶ οἱ βιόλες,
κ' ἔλεγες πρόσωπα κ' αὐτὰ πῶς εἶτανε ἡ μαντύλια.
καὶ τὰ σκακοφάγωτα τοῦ μπαλκονιοῦ σκινίδια,
καθὼς πατοῦσε ἡ λιγερὴ μὲ βίξ, τριζοβολοῦσαν
κ' ἀπὸ τῆς ξένης μουσικῆς τὴ γνωρισμένη γλῶσσα
τὸ κάθε αὐτὸ ποτιζοταν κ' εὐφραίνονταν τὰ πάντα.
Κάτου σὶ τὸ δρόμο νὰ ἄρπιστές καὶ ἀρπίστρες, μα-
| ζεμένοι

ἀπὸ τὰ τετραπέρατα τὰ ἰταλικά, δὲν ξέρω
ποιοὶ λαλητάδες ζιζικίες καὶ ποιά τριζόνια κράχτες,
Ναπολιτάνοι ἀφρόντιστοι, βουλόζωοι Κλαβρέζοι,
κοκκινοφόρετα ὀρφανὰ μὲ τᾶνθια, μὲ τὰ γέλια,
κ' οἱ ἀρπίστρες πλάι, σταυροδεφές τῆς γκαϊτικῆς
| Παιδοῦλας,

τοῦ τραγουδιοῦ ψυχόπαιδα, τοῦ ριζικοῦ ἀποκιδία,
τῆς μέρας κοσμογουριστές, τῆς νύχτας πεζοδρόμοι,
σὰ διαβατάρικα πουλιά καὶ σὰ χελιδονάκια,
μὲ τὰ φτερά τοῦ λελεκοῦ, μὲ τᾶνθιοῦ τὴ γλύκα,
προβάλλανε καὶ φεύγανε καὶ τόσου μόνο στέκαν
ὅσο νὰ σπείρουν τῆς χαρᾶς τὸ σπόρο σὶ τῆς καρδοῦλες.
Κάτου σὶ τὸ δρόμο οἱ ἀρπιστές κ' οἱ ἀρπίστρες κελαι-
| δούσαν,

τὰ δάχτυλα φιλοῦσανε τῆς κόρδης, γοργοσίγαν
μὲ κείνες, καὶ γεννιότουσε τὸ ἐρωτοπαίδι, ὁ ἦχος.
Ἄρπα μεθύστρα ἰταλική, πάντα νὰ ζῆς καὶ νὰ εἶσαι!
Καὶ τὸ στερνὸ τραγοῦδι τους κ' ὁ ἀποχαιρετισμὸς τους
ξεσπώνοντας θριαμβευτικά σὰν ἀπὸ στόμα Νίκης,
εἶταν ὁ ἴδιος ὁ σκοπὸς κ' ἕνα τραγοῦδι πάντα.

Ἐβίβα, Γαριβαδά, ἐβίβα, Δευτεριά! — Κι ἡ χώρα
μὲ χίλια μύρια στόματα, κ' ἀπ' τὸ παιδί ὡς τὸ γέρο,
ξανάλεε τὸ τραγοῦδι σου καὶ τᾶνθια δικό τῆς
καὶ τᾶσμιγε μὲ τὸ τραχίον παρκαπονο τοῦ κλέφτη,
μὲ τῆς ἀγάπης τοὺς καημούς, μὲ τοῦ χοροῦ τοὺς
| χτύπους

καὶ μ' ὄλα τὰνεδάσματα καὶ μὲ τὰ κύματα ὄλα
τῆς ἄγριας ρομειλιώτισσας ἀπλαστῆς Ἀρμονίας.
Ἐβίβα, Γαριβαδά, ἐβίβα, Δευτεριά! — Ἀπὸ τότε

κ'ή φαντασία μου σὲ κρατᾶ, γιομίζεις τὴν καρδιά μου
κ' ἕνα μοῦ δείχνεις ὄραμα, καὶ δὲν καλογνωρίζω
κι ἂν πρέπει νὰ τάγκαλιαστῶ, κι ἂν πρέπει νὰ τὸ
[διώξω,
τὸ μακρυνότατο ὄραμα τοῦ κόσμου ποὺ δὲν ἔχει
πατρίδες πιά, τοῦ κόσμου πιά ποὺ εἶν' ὄλος μιὰ πα-
[τρίδα
καὶ ποὺ λατρεύει τοὺς λογῆς καὶ κάθε βρμῆς προφήτες
ἀνάκατα, ἀξεχώριστα, κ' ἔξω ἀπὸ κάθε τόπο
κ' ἔξω ἀπὸ καθεμιὰ φυλή, κ' ἔξω ἀπὸ κάθε γλώσσα,
καὶ μ' ὄλα τὰναβρυστικά νερά τῆ δίψα σβύνει,
καὶ δὲν ξεχνάει καὶ τίς βαθιές πηγές ποὺ πιά χα-
[θῆκαν.

κ' εἶν' ἡ ζωὴ σὰν οὐρανὸς ἀπὸ καρδιά καὶ εἰρήνη
κι ἀδερφωσύνη, κι ὡς ἐκεῖ τῆσπερ λιθάνι φέρνει
στὸν ἄνθρωπο τὸν ἥρωα, στοὺς Γαριβάλδες ὄλους
τοῦ λογισμοῦ καὶ τοῦ χειροῦ τὴν δέηση τάνθρώπου...
— Καὶ πάντα Ἐβίβα, λευτεριά, κ' ἔβιβα, Γαριβάλδη!
Τῆς ὁμορφῆς πατρίδας σου στὰ παιδικὰ ὄνειρά μου,
παράξεν' ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς καὶ παραδόξοτερα ὄλα,
δυσὸ χάρες, μάννες μου κι αὐτὲς ἀνάμεσα στὶς χίλιες
μάννες μου τῆς λογῆς λογῆς, πανάσκημες, πανώριες,
ποὺ μ' ἀναθρέψαν καὶ λογῆς μὲ μάθαν ἱστορίες,
τῆς ὁμορφῆς πατρίδας σου δυσὸ χάρες μέσα μου εἶναι:
ἡ νεραϊδένια ἡ Βενετιά κ' ἡ λεβεντιά ἡ δική σου!

Τὸν ἔπαινο ἄλλοι ἄς πλέκουνε γιὰ σέ, καὶ οἱ πῶ
[μεγάλοι,
ποὺ πίνουν τῆς Ἀρέθουσας τὸ θεῖο νερὸ καὶ εἶν' ἄξιοι,
ἄλλοι, καινούριοι Ὀράτιοι μὲ νέα χωρὴ ἀτσαλένια
τῆ λύρα δυναμώνοντας τῆ χρυσελεφαντίνα.
Φλογέρες ἄλλων ἄς λαλᾶν τῆς γέννας σου τὸ θαῦμα
ἀπ' τὴν ἀγάπη ἐνὸς ἀρχαίου θεοῦ καὶ μιᾶς νεραϊδας,
ἐκεῖ ποὺ οἱ Ἄλπες γελαστὲς πρὸς τὴ θάλασσα σκύβουν
ἐκεῖ ποὺ ἡ γῆ πῶ πράσινη, τὸ κύμα πῶ γαλάζιο.
Οἱ τροβατόροι ἄς τραγουδᾶν τὴν ὥρα τοῦ ἔρχομῶ σου
ὅταν ἡ γῆ σου σκίζοταν καὶ ἡ μάνα σου σερόταν
ἀπὸ στρατοῦς καὶ τύραννους καὶ καταπατητάδες
καὶ μπόρα νά! ἔξοθρεμοῦ καὶ νά! βροχὴ εὐεργέτρα,
κι ὁ Γαριβάλδης νικητὴς κ' ἐλεύθερη ἡ πατρίδα.
Τοῦ στίχου ἀφέντες ἄλλοι ἄς λέν: «Ἦρωα, ὅπου
[πατοῦσες,

πρασίνιζε ὁ ξερόβραχος κ' ἡ ἀνάσταση παντοῦ εἴταν!

Τῆ μυστικῆ σου ἀνάληψη στὸν Ὀλυμπο ποὺ σ' εἶχαν
καλέσει οἱ πατρικοὶ θεοί, τῆς γῆς σου οἱ δημηρῆδες,
ἐκεῖνοι ἄς τῆνε τραγουδᾶν. Ποιητὴς τῆς Αὐσωνίας,
τὸν ὕμνο ἐσεῖς ὑψώστε τον γιὰ τὸ γιγάντιο ἴσκιο,
ἀνάμεσ' ἀπ' τὰ ἔλατα, κάθε φορὰ ποὺ ὁ ἥλιος
καταχλιασμένος φέρνεται στὸν ὑψωμὸ ἢ στὸ γέμμα,
τὸν ἴσκιο μὲ τὴν κόκκινη πορφύρα, μὲ τὰ μάτια
τὰ οὐρανικά, μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά ποὺ κυματίζουν,
καὶ τὸ βοσκὸ ποὺ ἀγνάντια του θημπώνεται καὶ λείει·
«Τῆς Ἰταλίας ὁ ἥρωας ἀπάνου ἀπ' τὰ βουνά της
νὰ τὸς σκυφτὸς, νυχτόσημα τὴν Ἰταλία φυλάει!»
Μὰ ἐγὼ δὲν ἔχω τίποτε πῶ ἀπλό, πῶ ταιριασμένο,
πῶ γκαρδιακό, ἀπ' τὰνάκρυσμα τῆς ἰταλίδας ἀρκας
στῶν ταπεινῶν σου ἀδερφῶν τὰ χέρια τρανεμένων
ἀπ' τὴν ἀγάπη σου, ἥρωα, κι ἀπ' τὴ δική σου δόξα.
Μῆσ' ἀπ' τὰ πρῶτα χρόν. κ μου ἡ θύμηση ἡ χαρίστρα
τὸ φέρνει. Ἐβίβα, λευτεριά, κ' ἔβιβα, Γαριβάλδη!

— Ὁμορφῆ, δὲ χορταίνεσαι, πολυπιθυμημένη
κι ἀπ' ὄσους σὲ ξανοίξανε κι ἀπ' ὄσους σὲ χαρῆκαν
κι ἀπ' ὄσους, ἀφραστῆ χαρά, γιὰ σὲ μακριάθε ἀκοῦνε,
Μάνια ποὺ τὸν τραγουδιστὴ γέννας καὶ τὸν τεχνίτη,
κ' εἶσαι τῆς φύσης διαλεχτή, τῆς τέχνης θησαυρίστρα,
τῆς λίμνης καὶ τῆς θάλασσας καὶ τοῦ βουνοῦ Ἰταλία,

τοῦ Δάντη ἐσὺ ὑποφαντασιά, τοῦ Ραφαήλ παρθένα,
καὶ πῶ πολὺ κ' ἴσα μὲ ψὲς τοῦ Γκαίτε ἐσὺ ἡ
[Παιδούλα,
ἡ μυστικῆ, ἡ σγουρόμακλλη κ' ἡ μεταξοντυμένη,
τίς καστανιέτες παίζοντας καὶ τίς καρδιές-τραβώντας,
μέσα στὸ δρόμο ποὺ περνᾶν γαληνεμένοι οἱ Μάϊστερ,
τοῦ τραγουδιοῦ μαστόρισα καὶ τοῦ χοροῦ δατκάλα,
πνοὴ τῆς κιτρολεϊμονιάς, τῆς δάφνης περηφάνια,
καὶ τῆς καρδιάς ζεστοκοπιὰ καὶ τῆς μυρτούλας χάρη.
Καὶ τώρα πῶς μεγάλωσε! πῶς ἀπλώσε! πῶς ἤρθε!
Πῶς πέταξες ἀνάστημα! κ' ἐκεῖ ποὺ δείχνεσαι ἴδικ,
ἴδικ ἡ Παιδούλα ἡ γκαϊτικῆ, πῶς ἔλλαξες! Πῶς
[εἶσαι

σὰν τῶν Ἐτρούσκων τῆ θεά, τῆς Ρώμης τῆ Μινέρβα,
λατίνα εἰκόνα ἀντίφκιαστη τῆς Ἀθηνᾶς Ἐργάνης,
μὲ τὸ στημένο της βωμὸ στὸν Ἄβεντινο λόφο,
π' ὄλα τὰ σκόρπαε τὰ καλὰ τῆς προκοπῆς καὶ
[σ' ὄλους,
ἀπὸ τὸ δάσκαλο ποιητὴ τὸν ἐλληνότεχνο, ἴσα
μὲ τὸν ἐργάτη ποὺ σκυφτὸς τὰ ταπεινὰ δουλεύει,
μὰ ποὺ φυσᾷ στὸ ἔργο του, κι ὅσο χοντρὸ κι ἂν εἶναι,
τὸ στόμα τὸ θαματοῦργὸ μιᾶς Τέχνης μιὰ ὁμορφάδα..
— Μὰ οὐτ' ἡ Παιδούλα ἡ γκαϊτικῆ, μήτε ἡ ρω-
[μαία Μινέρβα!

Ἡ εὐτυχισμένη ἐσὺ εἶσαι ἡ γῆ καὶ ἡ νιά καὶ ἡ νιό.
[νυφη εἶσαι,
σκλάβω; τὰ χτὲς γιὰ πούλημα, καὶ σήμερα μεγάλη,
καὶ μιὰ, Ἰταλία, τῆς Ρώμης σου, τοῦ Γαριβάλδης σου
[εἶσαι,
Δέσποινα, οἱ Ἄλπες κάστρα σου, βίγλες τ' Ἀπέννινάσου!
Σκάφεις ἐσὺ, στοχάζεσαι, κ' ἐμπρὸς μῆσ' στὸ σκοταδι
δὲν παίζεις τὴν τυφλόμυγα μὲ τῶν ἀρχαίων τοὺς
[ἴσκιους.

Καὶ τῆς ἀρχαίας εἶπες ψυχῆς: «Γίνε ὀδηγήτρα μου, ὄχι
δρακόντισσα γιὰ νὰ μὲ φᾶς!» Στὸ ἄχανο ταξίδι
ἐστὶ ὁ προφήτης ὁ Ἰταλὸς τῆς Μάντουας τὸν κύκνο
πῆρε ὀδηγὸ τοῦ δρόμου του. Κ' ἐστὶ σὰν τοῦτον ἡῦρες
τῆ Βεατρίκη Λευτεριά στοῦ δρόμου σου τὴν ἄκρη.
Ἄρχισες μὲ τὸ Δάντη σου, στὸ Γαριβάλδη σου ἤρθε.
Ἄμοιαστα τῆς κοράνας σου διαμάντια φέγγουν ὅμοια
ἡ Φλωρεντία πολύτεχνη κ' ἡ ἐρημικῆ Καπρέρα.

29 τοῦ Θεριστῆ 1907.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΧΩΡΙΑΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Χαρισμένα
τῆς Ἰσαβέλλας καὶ τῆς Χαρίκλειας.

Α'.

Πευκοβοῦνι 11 τοῦ Ἀλωνάρη.

Σοῦ γράφω νύχτα. Ἐννιά πάνου κάτω ἡ ὄρα,
μὰ γιὰ τὸ χωριὸ περασμένα τὰ μεσάνυχτα. Ἀπὸ τίς
ὀχτῶ, ὀχτώμηση... τὸ χωριὸ κοιμᾶται τὰ εἰκοσι σπι-
τάκια του βουβαίνονται ὄτε φῶς πονθενά, ὄτε
φωνή. Μόνον τὰ τριζόνια κάτω σ' ἀμπέλια, καὶ ὁ
γκιῶνης ψηλὰ στὸ δάσο· καὶ τ' ἀστέρια στὸν οὐρανὸ.
Ἄκόμα κᾶνα δυσὸ φωτάκια σκόρπια στὴ θάλασσα, μὰ
κι αὐτὰ σὰν ἀστέρια παρασιτρασιμένα.

Τὸ μικρὸ μου τὸ χωριατόσπιτο εἶναι στὸ ψήλωμα,
στὸ φρούδι τοῦ βουνοῦ. Κ' ἔχω βγάλει τὸ τραπεζάκι
ἀπόξω καὶ σοῦ γράφω. Ἡ γυαλοφραγμένη λάμπα
μου (ἀ λ ε ἡ ν ε μ ε α, θαρρῶ, τίς λέν τίς τέτιες λάμ-
πες οἱ Κινέζοι) μόλις μοῦ θαμποφατίζει, καὶ τὸ μα-

στραλάκι κάνει τὰ φύλλα τοῦ χαριτοῦ νάνατριχιάζου-
νε. Καὶ λυπάμαι ποὺ δὲν εἶσαι δῶ νὰ δεῖς δ, τι βλέ-
πω, νὰ αἰστανθεῖς δ, τι αἰστανόμυαι, κ' ἔτσι ὄτε νὰ
σοῦ μιλλῶ, ὄτε νὰ σοῦ γράφω. Κάθε νύχτα, μιὰ δυσὸ
ὄρες πάντα, τίς περνῶ βυθισμένος στὴ γαλήνια αὐτὴ
μοναξιά, στὴ θεία αὐτὴ σιωπασία. Καὶ πιστεύε με, οἱ
ὄρες αὐτὲς εἶναι οἱ γλυκύτερες κ' οἱ πῶ εὐτυχισμένες
τῆς ζωῆς μου. Καὶ γι' αὐτὲς δὰ τίς ἀπέθαντες ὄρες
ἤρθα καὶ σκορφαίλωσα σὰν ἀγριοκάταικο, ἐδῶ στὸ
Πευκοβοῦνι.

Τί νὰ σ' τὰ λέω; Τὸ ἔξερες ἐνὸς πόσο μὲ τρα-
βάει ἡ ζωὴ τοῦ χωριοῦ, καὶ πόσο τρελλαινόμυαι νὰν
τῆ ζωὴ ἕνα δυσὸ μῆνες τὸ χρόνο. Τὸ ξεκοῦρασμα τῆς
ψυχῆς καὶ τοῦ κορμοῦ ἔτσι μοναχὰ τὸ καταλαβαίνω
ἀλλάζοντας ὀλωσὸδύλιον ζωὴ φεύγοντας ἀπὸ τὴ ζωὴ
τῆς πολιτείας, τὴν ἀφύσικη, τὴν γκισαυδωμένη, ποὺ
μπορεῖ κανεὶς ἀξιόλογα νὰν τὴν πῆ καὶ καθ α-
ρ ε ὄ ο υ σ α ζ ω ἡ, κι ἀγκαλιάζοντας τὴ φυσικὴ
ζωὴ τοῦ χωριοῦ, τὴν πανέμορφη, τὴν δημωτικὴ ἀ
ζ ω ἡ. Καὶ τῆ ζωὴ τέλεια, σὰ χωριότης. Καὶ τῆ χαί-
ρουμαι. Τὸ σπιτόκι μου, χωριώτικα σπιτόκι, ἀπάτω-
το κι ἀταβάνωτο, μοῦ φαίνεται ἀληθινὸ παλατάκι·
τρῶω τὸ σκοτῆρο σταρῆνιο χωριατόσπιτο, μοῦ μαγε-
ρεύεινε μὲ πενκόκλεσα καὶ μὲ ξεροκοκκοκονιρία στὴ
γωνιά, ξυπνῶω πρὶ βγεῖ ὁ ἥλιος, γυρίζω ὀλημέρα
στὸ δάσο ἢ σ' ἀκρογιάλι, κουβεντιάζω μὲ τοὺς χω-
ριώτες γιὰ τὰ ρετσάκια καὶ γιὰ τὰμπέλια καὶ ζωὸ δπως
ζοῦν ὄλοι ἐδῶ· μόνο ποὺ δὲ δουλεύω κ' ἔρω, ὄπως
ὄλοι τους, μὲ ὀνειροπλέγω — ἂν κι ὁ Δύσκαλός μας
(καλὴ τον ὄρα στὸ Ροσμεσπιμόνι ποὺ ξεκοῦρακαί-
ρεῖει καὶ λόγου του) μοῦχει γράψει στὸ ξιδιγγιλλο κά-
πιον βιβλίον του ποὺ μοῦσταίλει ἄλλοτες πῶς «δουλιὰ
εἶναι καὶ τῆνερο».

Τὴν Κηφισιά καὶ τὰ Φάληρα καὶ τὰ Μέθανα καὶ
τίς ἄλλες βερνικωμένες ἐξοχὲς, τίς χαρίζω στίς μαῖ-
μοῦδες· δὲν ἀλλάζω ὄτε μιὰ πέτρα τοῦ χωριοῦ μου μὲ
ὄλες τους. Τὸ χωριὸ μου καὶ τὴ χωριώτικη ζωὴ μου
τὰ βάζω πάνου ἀπ' ὄλα τὰγαθὰ τῆς γῆς. Καὶ ζου-
λεύω τοὺς χωριώτες ποὺ τῆ ζοῦν ὀλοχρονὸς αὐτὴ τῆ
ζωῆ. Καὶ πῶ νὰ πιστέψω, μιὰ καὶ τὸ ἔξερω πῶς οἱ
πρόγονοί μου δὲν εἶντουσαν πρὶγκηπες, μήπως κανέ-
νας μακρυσμένος πρόγονός μου εἶτανε χωριώτης, ζευ-
γὰς, τσοπάνος, λοτόμος ἢ ρεσιναῖς, καὶ μήπως τίπο-
τε σταλαματιές ἀπ' τὸ τίμω κι ὀλοκάθαρο αἷμα του
κνυλοφοροῦνε στίς φλέβες μου. Γιατὶ ἀλλιώτικα δὲν
μπορῶ νὰ ξηγήσω γιατί νιώθω τόσο λαχτάρα γιὰ
τὴν τέτια ζωὴ καὶ γιατί βλοῦάω τὸ καλοκαίρι ποὺ μοῦ
τῆ χαρίζει.

Β'.

Πευκοβοῦνι 18 τοῦ Ἀλωνάρη.

Βέβια, παγίνω καὶ στὴν ἐκκλησιά, καὶ γέλα ὄσο
θὲς ποὺ σοῦ τὸ γράφω. Οἱ ἰδέες μου γιὰ τὰ θρη-
σκοντικὰ δὲν εἶναι ἄγιώτερες ἀπὸ τίς δικές σου, μπο-
ρεῖ μάλιστα νᾶναι καὶ πῶς λιέτερες, μὰ τῶχο γιὰ σί-
γουρο πῶς ἐδῶ καὶ λόγου σου θὰ μὲ συντρόφεινε
κάθε Κυριακὴ πρὶ μὸλις ὁ Παπα-Παρθένης χτι-
ποῦσε τὴν καμπάνα. Παγαίνω ταχτικά καὶ προσεύ-
κονμαι μὲ κατάνηξη σὲ κάπιο Θεὸ, στὸν Πάνα ἢ στὴ
Δήμητρα, γιατί τὸ φτωχικὸ κάτασπρο ἐκκληρώκι, ἔ-
τσι ὄπως βρῖσκειται ἀνάμεσα πῆγκα καὶ θάλασσα καὶ
σιμὰ στὴ θεία πηγή (σ' ἄλλο γράμμα θὰ σοῦ μιλλή-
σω καὶ γιὰ δαῖτη) μοῦ φαίνεται σὰ νὰὸς χαρισμέ-
νος στὴ μάνα Φύση, ποὺ πότε στὸ πρόσωπο τοῦ
Πάνα, πότε στῆς Δήμητρα, καὶ πότε σὲ κανενὸς ἄλ-
λουνοῦ ἀρχαίου Θεοῦ προσκυνέται. Τὸν ξανθὸ Να-

ΣΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΤΟΥ "ΑΩΔΕΚΑΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ,"

«...» Ω Δόξα, ὃ Φῶς ἰ Βασιλεὺς λατρίας ἔγινες»
ΠΑΛΑΜΑΣ («'Ασάλευτη Ζωή»)

Τὴ λύρα Σου τὴν ὑψώσες ψηλὰ πρὸς τᾶστρα, ἄστρο
λαμπρὸ κι αὐτὴ, ὑψώνοντας τὴν ταπεινὴ ψυχὴ μας
ὅπου ἡ μεγάλη Σου ψυχὴ πετάει καὶ τρανοβλέπει.
Μεγάλε, ὅπου ὄνειρεύτηκες μεγάλη μιὰ πατρίδα,
"Ἡλιε, ὅπου ἀνάτειλες σὲ δυὸ ἀνάμεσα ἄλλους ἥλιους
—στοὺς "Ἡλιους τῆς Ἐφτάνησος—Τέχνης καὶ Ἰδέας" Ἡλιος,
καὶ θάμπωσές τους κ' ἔμεινες ὁ Διαλεχτός καὶ ὁ Ἕνας
—τὸ χέρι τὸ χρυσόχερο καὶ τᾶγιο Σου τὸ χέρι,
θάρσεν μιὰ μέρα κοντινὴ πού μιὰ καινούρια Ἑλλάδα,
πλασμένη ἀπ' τὸ τραγοῦδι Σου, λεύτερη, ἀγνή, μεγάλη,
θά σ' τὸ φιλήσει κράζοντας : «Εὐκῆσου με, Πατέρα».

Πατήσια 26, 7, 07

ΙΕΙΟΝΑΣ

ζωροῖο δὲν μπόρεσε ποτὲ νὰ μοῦ τορὲ θυμίσουν
ὅτι ὁ Παπα-Παρθένης μὲ τίς βραγχιωμένες ψαλ-
μωδίες τόν, ὅτι οἱ καρνοὶ τοῦ λιβανιοῦ καὶ τὰ λι-
γυρότοκα ἀγκυρόμα. Τί τὰ θές. Ἀπὸ τὴν ὀλιγώρητη
ποριούλα τῆς ἐκκλησιᾶς, μπαίνουν οἱ μυροδιὲς τοῦ
πεύκου, τοῦ θυμαριοῦ καὶ τοῦ σκίρου καὶ πρίγουν
τὴ μυροδιά τοῦ λιβανιοῦ — καὶ τὰ κεράϊ εἶναι ἀπὸ
καθαρὸ κερὶ καμωμένα καὶ σκορπῶνε στὴν ἐκκλησιᾶ
τὸ ἄρωμα τῆς μελόπηττας. Ἡ Φυσιολατρεία βασι-
λεύει κάτω ἀπὸ τοὺς χαμηλοὺς θόλους τῆς ἐκκλησιᾶς
κι ὁ Παπα-Παρθένης, συχνὰ μεθοκοπιότητας, μοῦ θυ-
μίζει, ὅτι λειτουργεῖ, τὸ Ζεϊλῆρῶ.

Χτὲς στὴν ἐκκλησιᾶ εἶχαμε κ' ἕνα δραματάκι. Ὁ
παπα-Παρθένης ἔκαμνε τὸ μνημόσυνο τῆς παπαδιάς
του. Ψάλλτης εἶταν τὸ μοναχοπαῖδι τόν. Κι ὅταν ὁ Πα-
πα-Παρθένης βγήκε στὴν Ὁραία Ἡλὴ καὶ σήκωσε τὰ
χέρια ψηλὰ κ' εὐκήθησε ἀπὸ ἀναισθησίας τῆς ψυ-
χῆς τῆς δούλης τοῦ Θεοῦ Ἀγγελικῆς τῆς προσβιτέ-
ρας», ἄρχισε τὰ κλάματα καὶ δὲν μπόρεσε νὰ προχω-
ρέσει ἔκλαυε κι ὁ γιός τόν, ὁ ψάλλτης, κλαίγαγε κ' οἱ
ἄλλοι στὴν ἐκκλησιᾶ, καὶ τὰ δικὰ μου τὰ μάτια νοτι-
στίκανε. Κ' ἔτσι μέσα στὴ κατασπρη ἐκκλησιᾶ τοῦ χω-
ριοῦ μας εἶδα ἕνα ἀπὸ τὰ σπαρταχικότερα κοινωνικὰ
δράματα πού δὲ θυμῆμοι νὰ εἶδα τὸ ὁμοιο τόν στὸ
θέατρο.

Τὴν ἴδια μέρα, πρὸς τὸ βράδι, εἶδα καὶ τὸν Πα-
πα-Παρθένη μεθυμένο στὰ γερά. Τρίκλιζε καὶ τσι-
βδιζε κι ὅλο ζητοῦσε νὰ κεράσει.

— Παπᾶ μου, δὲν κάνεις καλά ! τοῦ παρατή-
ρησα.

— Μὰ δὴ στὴν ἐρημιᾶ πού βρισκόμαστε, τί ἄλλο
θές νὰ κάνουμε ;

"Ἄν εἶχα κέφι νὰν τοῦ ἀπαιτήσω, θὰν τοῦ λέγα!

— Παπα-Ζεϊλῆρῶ, ἔδω στὴν ἐρημιᾶ πού βρισκό-
μαστε, ἴσια ἴσια δὲν πρέπει νὰ μεθάμε. Ἡ ἡ μεθά-
με, πρέπει νὰ διπλασιάζουμε πρῶτα τίς πόρτες
μας νὰ μὴ μᾶς βλέπει κανένας. Γιατὶ δὲν κάνει νὰ
βλέπουν οἱ χωριάτες τὸν παπᾶ τὸν μεθυμένο. Χά-
νουν τὴν πίστη, καὶ ἡ πίστη, μαθές, χρειάζεται στὸ χω-
ριάτη, κι ὁ χωριάτης τὴν πίστη τὴ βλέπει στὸν παπᾶ
τόν. Ποῦ νὰ πάει τὸ περιορισμένο μυαλό τόν ψηλό-
τηρα. Ἐγὼ, παπᾶ μου, σὲ χαιρῶμαι πού σὲ βλέπω
μεθυμένο. Καὶ θὰθελα νὰ στεφανώσω μὲ ἀμπελιό-
φυλλα τὸ δασὺ κεφάλι σου καὶ θὰθελα νὰ σὲ βλέπω
ὄλοτσιτοῦδὸ νὰ χορεύεις τὸν κόρδακα καὶ νὰ σὲ περι-
τριγυρίζουνε λεικαστράγαλες χωριατοπούλες μ' ἀνα-
σημασμένα τὰ πονκάμισα καὶ νὰ σὲ χειροκροτᾶν καὶ
νὰ σοῦ φωνάζω «Ἰὼ, Βάιχε! Εἰδοί! Εἰδοί! Ἀναίε!»
Ἔτσι σὲ ἤθελα παπᾶ μου. Μὰ οἱ καημένοι οἱ χωριά-

τες σὲ θέλουν ἀλλιώτικο, σὲ θέλουν σεμνὸ, καὶ σέ-
ψου, παπᾶ μου, πὺς τὸ ρᾶσα τὸ φορεῖς γιὰ τοὺς χω-
ριάτες κι ὄχι γιὰ μένα.

Ἀν τὸ μίλησα, μὰ δέχτηκα τὸ κέρασμά του καὶ
διπλοκέρασα κ' ἐγὼ, καὶ οἱ χωριάτες μᾶς βλέπαν καὶ
κοινοῦσαν τὸ κεφάλι τους.

— Ὑστερ' ἀπὸ τὸ πρωῖνὸ δράμα τοῦ μνημόσυ-
νου, συλλογίστηκα, ἔρχεται ἡ βραδινὴ κωμωδία τοῦ
μεθρησιῶ. Σωστὴ θεατρικὴ παράσταση.

Γ'

Πενκοβῶνι 22 τοῦ Ἀλωνάρη.

Νὰ ξαναδιαβάσεις τὸ «Ταξίδι» τοῦ Ψυχάρη. Τὸ
ξαναδιάβασα κ' ἐγὼ τίς προάλλες κάτω ἀπὸ τὰ πεῦ-
κα. Εἶχα νὰν τὸ διαβάσω τέσσερα πέντε χρόνια καὶ
καινούριο μοῦ φάνηκε—γιατὶ τὰ μεγάλα ἔργα, τὰ λη-
θινὰ, δὲν παλιώνουν. Πόσα εἶδα πάλι στὶς χουσὲς σε-
λίδες τόν, πόσο διδάχτηκα. Καὶ πόσο φαρμακώθη-
κε ἡ ψυχὴ μου δια συλλογίστηκα πὺς ἕνα τέτιο βί-
βλιο, θεμελιωμένο πάνω στὴν Ἐπιστήμη καὶ στὴν
Ἀλήθεια— γραμμένο μὲ τόσο πόνου, μὲ τόση τέχνη καὶ
μὲ τόσο αἴστημα, δὲν μπόρεσε ἀκόμα νὰ γίνε τὸ
Βαγγέλιο τῆς φυλῆς μας καὶ νὰ φέρει τὴ θαλασο-
δαρμένη πατρίδα μου στὸ μῦνι τοῦ Γλυτωμοῦ καὶ
τοῦ Ξαναγεννημοῦ. Ὑστερ' ἀπὸ τόσο φῶς πού σκορ-
πῆται ἀπὸ κάθε ἀράδα τόν, πὺς μένουν ἀκόμα μά-
τια νὰ μὴν τινάζουν τὴ λάσπη ἀπὸ πάνω τους καὶ νὰ
μὴν ἀπαρηγοῦνται τὸ σκοτάδι ;

"Ἐνα δειλινὸ εἶχα διαβάσει τὸ κεφάλαιο «Τὸ
Πυργί» καὶ κατέβαινα στὸ μοναδικὸ μαγαζάκι τοῦ χω-
ριοῦ. Στ' αἰτιά μου κοιδοῦνιζε ἡ φράση «Μιὰ μέρα
τὰ χωριάτικα θὰ γίνουν ἡ πρώτη βάση τῆς γλωσσο-
λογικῆς ἐπιστήμης», καὶ πῆγα καὶ κἀθισα σιμὰ σὲ μιὰ
παρέα. Ἐῖταν κι ὁ δασοφύλακας ἐκεῖ καὶ μιλοῦσανε
γιὰ τὰ πεῦκα καὶ γιὰ τὰ ρεσιόγια, ὅταν ἀκούω τὸ
δασοφύλακα νὰ κλίνει τὸ ὄσος σὲ ἀρσενικὸ γένος.

— Αὐτὸς ὁ ὄσος ἀπὸ κεῖ... Μὲ τὸ ρεσιόγι
πού βγάζουν κείνοι οἱ δυὸ οἱ δῶσ οἱ, ὁ ἕνας στὸ
Θωῖ κι ὁ ἄλλος στὸ Πέραν, βάζουν κάτω ὅλους τοὺς
ἄλλους δῶσ οὺς τοῦ νησιοῦ.

Κ' ἔτσι τὸ κλίνανε κ' οἱ ἄλλοι. Τί συνέβηκε; Ὁ
λαὸς ἄκουσε ἀπὸ τοὺς δασοφύλακας Τὸ ὄσος κ' ἐ-
πειδὴ δὲν ἔχει οὐδέτερο σὲ — οὐς τὸ πῆρε γιὰ λάθος
καὶ τῶκαμε ἀρσενικὸ—ὁ δῶσος. Τὸ ἴδιο δειλινὸ ἄκου-
σα καὶ μ' ἄλλη καινούρια λέξη, τὴν ἀ ν α δ ο υ λ ι ἄ.

— Ἐχουμε ἀναδουλιὰ κι ἀναπαριά ! κλαιγό-
τανε ὁ ταβερνάρης.

Σημείωσα καὶ τίς δυὸ λέξεις πού τίς προσφέρνει
τὸ μικρὸ χωριὸ μου στὴν Ἐπιστήμη. Ἄν ἀκούσω κι
ἄλλες, θὰ σοῦ τίς γράψω.

ΛΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

Σ Α Λ Ω Μ Η

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ

Ἡ μετάφραση ἀρχίζει ἔτσι «Ἐνα μεγάλο δῶμα
στὸ παλάτι κτλ. Πάει νὰ πεῖ πὺς ὁ κ. Ποριώτης
ὄχι μοναχὰ στὸ διάλογό του τὸν ποιητικὸ παραδέ-
χεται τὴν ἐθνικὴ γλώσσα, παρὰ καὶ στὰ πεζά. Ἄν
εἶναι ἔτσι, ἤθελα νὰ μάθω πὺς ὁ σκοπὸς τῶν ἀκό-
λουθων.

1. Τὸ παιδάριον τῆς Ἡρωδιάδος.

2. Εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται.

Ἐφτυχῶς πολλὰ τέτια δὲν ὑπάρχουνε. Μὰ γιατί
κι' ἕνα μοναχὰ ; Συχνὰ μερικὲς δασκαλικὲς λέξεις
τίς δικαιολογῶνε πού δὲν ὑπάρχουνε τάχα ἀντίστοι-
χες ἐθνικὲς. Μὰ εἶμαι βέβαιος πὺς ὁ κ. Ποριώτης,
ὅσες φορές βλέπει τοὺς ἠθοποιούς εἰσερχομένους καὶ
ἐξερχομένους, δὲ λέει τίποτα ἄλλο παρὰ «Ὁ Παν-
τόπουλος τώρα ἔρχεται» καὶ «Ἡ Κυβέλη τώρα ἔ-
φυγε.» Εἶναι τῆς δημοτικῆς προσβολὴ νὰ παίρνομε
τὰ δασκαλικά ὅπου ἔχει δικὰ τῆς ὄργανα.

Ἐνα ἄλλο πού δὲν τεριάζει μὲ τὴ δημοτικὴ, μᾶ-
λιστα σὲ τραγωδίες, εἶναι κ' οἱ δευτεροπρόσωποι πλη-
θυντικοί. Εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο νὰ βάλεις
(σελ. 5) «Βασιλοπούλα μου, ὁ Τετράρχης οἷς πα-
ρκαλεῖ νὰ ξαναρθῆτε.» Δὲ βλέπει ὁ κ. Ποριώτης
πὺς ἀπτοὶ οἱ πληθυντικοὶ μαζὶ μὲ τὸ βασιλοπούλα
μου εἶναι σὰ λάδι μὲ νερό ; Τὸ πολὺ πολὺ νὰ βᾶ-
λεις πληθυντικούς σὲ δράματα κοινωνικὰ τῆς ἐποχῆς
κι' ἐκεῖ πάλι δὲν εἶμαι βέβαιος. Ἄν ἡ γλώσσα εἶναι
ποιητικὴ, δὲν τεριάζουν. Τελυχίστο ὅπου τοὺς εἶδα,
πάντα ἐμένα μοῦ φάνηκαν κρούσι κι' ἀνάληθοι.

Ὡς τόσο, μεταφράσματα καθὼς τοῦ κ. Ποριώ-
τη εἶναι—γιὰ ὅσους ἔχουνε μάτια νὰ δοῦν κι' ἄφτια
νὰ ἀκούσουν—ἀπόδειξη τελωτικὰ πὺς τῆς τραγω-
δίας μόνη γλώσσα εἶναι ἡ δημοτικὴ. Σελ. 18 ὁ κ.
Ποριώτης μεταφράζει: «Ἄ ! νὰ ! μιλᾶ ἡ αἰμο-
μήτρα γυναῖκα ! Ἐλα, δὲ θέλω νὰ μείνω ἐ-
νδῶ. Ἐλα σοῦ λέγω. Βέβαια κἀτι τρομερὸ μέλλε-
ται νὰ γείνη. Σβύστε τίς λαμπάδες ! Δὲ θέλω νὰ
ἰβλέπω τὰ πράματα, δὲ θέλω τὰ πράματα νὰ μὲ
ἰβλέπουν ἐμένα. Κρύψτε τὴν σελήνη ! κρύψτε τὰστέ-
ρια ! Ἄς κρυφτοῦμε κι' ἐμεῖς στὸ παλάτι μας». Ἄς
πῶμε πὺς ἀγὰ τὰ λόγια μπαίνανε σὲ ἀμπελιό-
δικη γλώσσα, θὰ εἶχαμε «Ὡ, ἰδοὺ λαλεῖ ἡ αἰμομή-
κτις γυνὴ ! Ἐλθὲ, δὲν θέλω νὰ παραμείνω ἐναῦ-
θα. Ἐλθὲ, σοῖ λέγω. Τρομερόν τι μέλλει νὰ γείνη-
ται. Σβύσατε τὰς λαμπάδας ! Δὲν θέλω νὰ βλέπω
στὰ πράματα, δὲν θέλω νὰ μὲ βλέπωσιν ἐμὲ τὰ
πράματα. Σβύσατε τὰς λαμπάδας ! Κρύψατε τὴν
σελήνην ! Κρύψατε τοὺς ἀστέρας ! Κρυφθῶμεν καὶ
ἡμεῖς ἐν τῷ ἀνακτόρῳ ἡμῶν.» Ἀπλοῦς ἀντὶς πάθος
θὰ εἶχαμε θεματογραφία. Νομίζω, τοῦ κ. Ποριώτη ἡ
μετάφραση θὰ βοηθήσει καὶ δυναμώσει σημαντικὰ
τῆς δημοτικῆς τὸ μέρος.

Ὅμως θὰ εἶναι ἀδικο ἂν δὲν ἔλεγε κανεὶς τοῦ κ.
Ποριώτη πὺς ἡ γλώσσα του μπορεῖ σημαντικὰ ἀκόμα
νὰ καλιτερέψει. Στὴν ἀρχὴ ἔξαφνα μεταφράζει ἔτσι
στὰ μικρὰ βασιλοπούλα πού φορεῖ κίτρινο πέπλο καὶ
στὰ πόδια τῆς εἶναι ἀσημένια. Σὲ κάνει νὰ φαντά-
ζεσαι σὰν νὰ χορεύη... Εἶναι: σὰ γυναῖκα πού εἶναι

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 1902

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1907

Κατάστασις τῆς 30 Ιουνίου 1907

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Είς μεταλλικόν.....	2,186,221.62	Κεντρ. Καταστήμ. Αρ. [Υποκαταστημάτων]	4,000,000.—
Τραπεζικὰ γραμμάτια Τραπεζῆς.....	1,403,271.40	Τραπεζικὰ γραμμάτια ἑταίρων.....	9,500,000.—
Κερματικὰ γραμμάτια ἑταίρων.....	8,544,194.79	Τραπεζικὰ γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ.....	64,778,575.49
Κερματικὰ γραμμάτια ἑταίρων.....	14,184,949.57	Αὐτὰ ἄλλοιόν τῆς Κυβερνήσεως.....	45,691,674.70
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	2,143,136.02	α) τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.....	11,070,464.63
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	6,119,276.85	β) τῆς Προνομ. Τραπεζῆς Ἑπιτροθεσσαλίας.....	11,248,718.17
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	833,227.07	Κερματικὰ γραμμάτια ἑταίρων.....	10,500,000.—
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	4,646,340.60	Καταθέσεις ἐν τοκοῦ εἰς μεταλλικόν.....	11,070,464.63
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	1,122,157.30	Καταθέσεις ἐν τοκοῦ εἰς ὑποκαταστ.....	178,258.54
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	2,562,281.75	Καταθέσεις ἐν τοκοῦ εἰς ὑποκαταστ.....	9,118,469.18
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	2,717,461.81	Καταθέσεις ἐν τοκοῦ εἰς ὑποκαταστ.....	12,948,947.48
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	18,597,262.77	Καταθέσεις ἐν τοκοῦ εἰς ὑποκαταστ.....	165,972.60
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	17,072,791.88	Καταθέσεις ἐν τοκοῦ εἰς ὑποκαταστ.....	646,728.19
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	219,668.37	Μερίσματα παραλθόντα.....	976,984.52
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	414,267.06	Μερίσματα Α' ἑξαμηνίας 1907 πρὸς ὁρ. 9%.....	7,257,450.92
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	8,003,972.51	Μερίσματα Β' ἑξαμηνίας 1907 πρὸς ὁρ. 9%.....	91,910.86
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	14,516,901.89	Μερίσματα Α' ἑξαμηνίας 1907 πρὸς ὁρ. 9%.....	223,980.—
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	1,108,720.17	Μερίσματα Β' ἑξαμηνίας 1907 πρὸς ὁρ. 9%.....	1,900,000.—
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	15,190,803.25	Διαθήκας ὀκονομ. Ἐπιτροπείας.....	8,233,834.74
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	31,793,647.19	Διαθήκας ὀκονομ. Ἐπιτροπείας.....	160,083.70
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	11,068.58	Διαθήκας ὀκονομ. Ἐπιτροπείας.....	2,072,998.25
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	107,962.06	Διαθήκας ὀκονομ. Ἐπιτροπείας.....	2,385.—
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	1,338,543.45	Διαθήκας ὀκονομ. Ἐπιτροπείας.....	14,108.96
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	14,147,801.92	Διαθήκας ὀκονομ. Ἐπιτροπείας.....	17,981.84
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	353,772.30	Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	10,600,258.25
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	4,140,866.28	Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	316,881.89
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	125,069.22	Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	98,722,875.88
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	2,770,073.21	Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	43,115,820.—
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	1,240,000.—	Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	20,479,200.—
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....	318,226.45	Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	2,460,246.—
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....		Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	166,252.50
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....		Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	8,558,873.48
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....		Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	10,186.25
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....		Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	50,847.08
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....		Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	621,522.74
Ἐντοκα γραμμάτια ἑταίρων.....		Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	61,082.44

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον μετοχικόν διηρημένον εἰς 20,000 μετοχές.....	20,000,000.—
Κεφάλαιον ἀποθεματικόν.....	4,000,000.—
Τραπεζικὰ γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ.....	64,778,575.49
Αὐτὰ ἄλλοιόν τῆς Κυβερνήσεως.....	45,691,674.70
α) τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.....	11,070,464.63
β) τῆς Προνομ. Τραπεζῆς Ἑπιτροθεσσαλίας.....	11,248,718.17
Κερματικὰ γραμμάτια ἑταίρων.....	10,500,000.—
Καταθέσεις ἐν τοκοῦ εἰς μεταλλικόν.....	11,070,464.63
Καταθέσεις ἐν τοκοῦ εἰς ὑποκαταστ.....	178,258.54
Καταθέσεις ἐν τοκοῦ εἰς ὑποκαταστ.....	9,118,469.18
Καταθέσεις ἐν τοκοῦ εἰς ὑποκαταστ.....	12,948,947.48
Καταθέσεις ἐν τοκοῦ εἰς ὑποκαταστ.....	165,972.60
Καταθέσεις ἐν τοκοῦ εἰς ὑποκαταστ.....	646,728.19
Μερίσματα παραλθόντα.....	976,984.52
Μερίσματα Α' ἑξαμηνίας 1907 πρὸς ὁρ. 9%.....	7,257,450.92
Μερίσματα Β' ἑξαμηνίας 1907 πρὸς ὁρ. 9%.....	91,910.86
Μερίσματα Α' ἑξαμηνίας 1907 πρὸς ὁρ. 9%.....	223,980.—
Μερίσματα Β' ἑξαμηνίας 1907 πρὸς ὁρ. 9%.....	1,900,000.—
Διαθήκας ὀκονομ. Ἐπιτροπείας.....	8,233,834.74
Διαθήκας ὀκονομ. Ἐπιτροπείας.....	160,083.70
Διαθήκας ὀκονομ. Ἐπιτροπείας.....	2,072,998.25
Διαθήκας ὀκονομ. Ἐπιτροπείας.....	2,385.—
Διαθήκας ὀκονομ. Ἐπιτροπείας.....	14,108.96
Διαθήκας ὀκονομ. Ἐπιτροπείας.....	17,981.84
Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	10,600,258.25
Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	316,881.89
Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	98,722,875.88
Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	43,115,820.—
Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	20,479,200.—
Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	2,460,246.—
Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	166,252.50
Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	8,558,873.48
Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	10,186.25
Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	50,847.08
Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	621,522.74
Ἐντοκα κατὰ Δῆμον.....	61,082.44

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΗΣ ΜΑΝΤΑΓΑΣΚΑΡΗΣ

II

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΡΥΖΙΟΥ

(Παράδοση τῆς Τοιμχέτης 1) καὶ τῆς Τακαλάβας, ποὺ μοῦ τὴ δηγήθησαν οἱ Μαλυάσηδες, Ζοροντζά, Μοσίμο καὶ Ραβελομαντόβα.)

Οἱ γέροι λένε πῶς κάποτε εἶτανε ἕνας ἄνθρωπος ποὺ τὸν λέγανε Ρατοβοάνα (κύρ Φυτρωτή). Ἄφτος ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐγίνε ἀπὸ ἄλλου ἄνθρωπο, καὶ δὲ φκιάστηκε ἀπὸ Θεοῦ, μὰ φύτρωσε ἀτὸς τοῦ ἀπὸ τῆ γῆς. Στῆ γῆς δὲν ὑπαρξε ἀκόμα ρύζι, μονάχα μανιόκοι 2) (γλυκοπατάτες), καὶ ἄλλα εἶδη σπυροδούκλια

1) Εἶναι φυλὴ ποὺ κατοικεῖ στὰ ἀνατολικά τῆς Ἀνακαλάβας, στὰ βοριανὰ καὶ ἀνατολικά τῆς Μανταγασκάρης.
2) Μανιόκοι εἶναι ἕνα εἶδος σπυροδούκλια ποὺ τὰ τρῶνε

καὶ ρίζες ποὺ φυτρώνουε στῆ γῆς. Ὁ Ρατοβοάνας ἐκοψε μὴ μέρα ἕνα μέρος τοῦ δάσου καὶ τὰ ξύλα του τὰ λιάνισε σὲ μικρὰ μικρὰ κομάτια. Ἄμα τέλειωσε ἡ δουλειὰ του τάχαμε ἕνα μεγάλο σωρὸ κ' ἔβαλε φωτιά. Τὰ ξύλα καιγανε εὐκόλα καὶ κάνανε μεγάλες φλόγες καὶ πολὺ καπνὸ, τόσο ποὺ πῆγε ἀψηλὰ ἀψηλὰ καὶ ποὺ κατοικεῖ ὁ Ἀσπρόθεος, ποὺ τότε λένε ἀκόμα καὶ Ζαναχαριμπέ (Μεγαλιθεο), στὰ πῖθ ἀψηλὰ λημέρια τ' οὐρανοῦ. Καὶ πειθῆς ὁ Ἀσπρόθεος ἀδιαθέτησε ἀπὸ τὸν καπνὸ, εἶπε: «Τί εἶναι αὐτὴ ἡ καπνιά ποὺρχεται εἶσαι ἀπ' τῆ γῆς;» Καὶ φώναξε τὸν Ἀποστολάτορα. «Στὸν ὄρισμό σου ἀφέντη» ἀπάντησε αὐτός. «Πῆγαινε» τοῦ λέει «καὶ κάτου στῆ γῆς νὰ δῆς ποῖος κάνει αὐτὸν τὸν καπνὸ». — «Μάλιστα». Κι ὁ Ἀποστολάτορας ἄμα κατέβηκε κοίταξε καὶ εἶδε τὸ Ρατοβοάνα ποὺ μάζευε σ' ἕνα μεγάλο σωρὸ ὅσα ξύλα εἶχε κόψει, καὶ τοῦ εἶπε: «Ποῖος

σοῦδωσε τὴν ἄδεια νὰ κόβης τὰ δάσα, καὶ μὲ τῆ φωτιά σου νὰ κάνης ὅλο αὐτὸν τὸν καπνὸ;». Ὁ Ρατοβοάνας τοῦ ἀπάντησε: «Κανεὶς δὲ μοῦδωσε αὐτὴ τὴν ἄδεια, καὶ οὔτε ἐγὼ ἀνάγκη νὰ τὴν πάρω ἀπὸ κανένα, τὴν πῆρα ἀτὸς μου, τί εἶμαι ὁ Ρατοβοάνας, εἶμαι θεὸς ποὺ φύτρωσα μονάχος μου». — «Εἶσαι θεὸς!» τοῦ εἶπε ὁ Ἀποστολάτορας. — «Μάλιστα, εἶμαι θεὸς» ἀπάντησε ὁ Ρατοβοάνας. — «Καλὸ κι αὐτὸ» εἶπε ὁ Ἀποστολάτορας, κ' ἔφυγε γιὰ τὰ οὐράνια, νὰ πάη νὰ βρῆ τὸν Ἀσπρόθεο νὰν τοῦ πῆ τί τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ Ρατοβοάνας. — «Αὐτὰ κι αὐτὰ εἶναι τὰ λόγια τοῦ Ρατοβοάνα» λέει ὁ Ἀποστολάτορας. — «Εἶναι ἀλήθεια;» λέει ὁ Ἀσπρόθεος. — «Μάλιστα, ἀλήθεια» ἀπάντησε ὁ Ἀποστολάτορας. — «Καλὰ!» λέει ὁ Ζαναχαριμπές «κι ἂν εἶναι ἀληθινὸς θεὸς, νὰν τότε δοκιμάσουμε καὶ θὰ δοῦμε ἂ θὰ βροτάξῃ». Μάζωξε τὸ λοιπὸ ὄλουνοῦς τοὺς ἄλλους θεοὺς γιὰ νὰ κάμη σὺβούλιο, καὶ ἄμα καλοδιαβουλευτήκανε, ὁ Ἀσπρόθεος ἀποφάσισε νὰ ριξῆ στῆ φωτιά τοῦ Ρατοβοάνα μὴ τρανὴ βροχὴ ποὺ νὰ βαστάξῃ ἕξη μῆνες καὶ νὰ συντροφέψῃ αὐτὴ τῆ

Να πού θέμα της λύσεως αυτής έπρεπε και πάλι η Κυβέλη και δάλακρη ή κοινωνία μαζί της.

*

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ πού δεν είναι όσο ανήθικη μās την παρυσιάζουσι οι κύριοι ήθικολόγοι, ξέρει πολύ καλά πώς όταν μια γυναίκα αφήσει τον άντρα της γιατί δεν τον αγαπά κι όταν μια άλλη απατάει τον άντρα της, και δεν τον αφήνει, ξέρει πολύ καλά ή κοινωνία, αδιάφορο κι α δεν το φωνάζει, πώς άτιμη γυναίκα είναι ή δεύτερη, και πώς ή πρώτη είναι μια γυναίκα γιομάτη ειλικρίνεια, πού σέβεται και τον εαυτό της και τον άντρα της, πού σέβεται ακόμα και την ίδια την κοινωνία, αφού δεν την ξεγελάει με γίλιες δυο σαχπινίες, αλλά της ξεμολογιέται θαρρετά την πράξη της.

Και το κάτω κάτω, κύριοι ψευδοθηολόγοι, μήπως ή Κυβέλη ήρθε δω να παραστήσει την παντρεμένη ή τή μάννα και χαλνάντε τον κόσμο με τις πενταροφωνάρες σας, ζητώντας τάχα να προσυλλάξετε την κοινωνία να μη χεροκροτήσσει την πράξη της; Η Κυβέλη ήρθε δω να μās δείξει την τέχνη της, κι όταν ή τέχνη της είναι φίνα, δε δίνουμε λεφτά τσακισμένο για τα ιδιαίτερά της, τα όποια το κάτω κάτω μπορεί να μην είναι και πιδ λασπωμένα από μερικούς πού βγήκανε αδιάντροπα νάν την καυτηριάσουνε.

*

ΣΕ ΚΑΠΙΟ χωριό ήταν παλιά συνήθεια όταν αγοράζε κανένας καινούριο φέσι νάν το σοράει, ίσια μονάχα όταν ή γυναίκα του ήταν τίμια, και νάν το τσακίζει, όταν ή γυναίκα του τα μουντάρει.

Κάποις πού τυχε ναγοράσει καινούριο φέσι ρώτησε τή γυναίκα του:

— Μπρέ γυναίκα, είσαι τίμια για νάν το φορέσω ίσια το φέσι μου;

Και ή γυναίκα του πού δεν ήταν και τόσο αναμάρτητη, τούπε πικρά χαμογελώντας:

— Τίμια είμαι και παρατίμια, μά, κατμένη άντρα, για καλό και για κακό τσάκισ' το και λίγο γιατί έχουμε κι όχτρούς κι ότα σε δούνε να φορέεις ίσια το φέσι σου θα πούν το μακρύ και το κοντό τους.

Μερικοί απ' αυτούς τους κυρίους πού βγήκανε με ίσιο φέσι να διαφεντέψουν την κακομοιρα την ήθικη, καλά θα κάνανε να ρωτούσανε πρώτα και τα θηλυκά του, γιατί αφού δεν τα ρώτησαν, ο κόσμος αντί τα συκινηθεί με το τελάλισμα της ήθικότητάς τους ξεκαρόστησε στα γέλια.

*

ΜΟΝΑΧΑ δυο γυναίκες, και μάλιστα θεατρίνες, ή κ. Μαρίκα Κοτοπούλη και ή κ. Εύαγ. Παρασκευοπούλου μιλήσανε τίμια, θαρρετά και ειλικρινά για το Κυβελικό ζήτημα — αφού ζήτημα το καταντήσανε οι καμαρωμένες οι φημερίδες μας. Και όμως οι θεατρίνοι λέγονται και αποκριτά, ενώ στο ζήτημ' αυτό, και σε διάφορα ζήτήματα, οι υποκριτάδες βρίσκονται έξω από το θέατρο, πασχίζοντας με κάθε τρόπο να ξεγελάσουν την κοινωνία και νάν της κλέψουν την έχτιμσή της.

Θαίνω τί θέλετε να μου πείτε. Το παιδί σας τίποτις άλλο από ρύζι δε θα φάη. Κ' έτσι οι άπανουθεοί φαριστημένοι πού τελείωσε ή αποστολή τους με το καλό, γυρίσανε στα λημέρια τους. Ο Ρατοβοάνας κ' ή γυναίκα του πού πολύ γλήγορα τελείωσανε το ρύζι πού φεύγοντας οι θεοί τους είχανε αφήσει, κ' εύρισκε ο Ρατοβοάνας πώς το ρύζι ήτανε αληθινά μια τροφή πολύ νόστιμη, καλύτερη από τους μανιόκους και τ' άλλα φυτά, πού κανένα τους δεν έφτανε στη νοστιμάδα του ρυζιού. Η Ντριαμπαριμπέ του ξήγησε πώς το καλλιεργούνε, πώς μ' ένα γουδοχέρι το κοπανίζουνε, και πώς έτσι χωρίζουνε το φλούδι από το σπυρί. Μια μέρα είπε ο Ρατοβοάνας στη γυναίκα του: «Ρύζι δεν έχουμε πιά. Πάμε στον πατέρα σου να πάρουμε;». — «Ναι» είπε ή γυναίκα του. — «Μά, να τί πρέπει να κάμουμε» της είπε ο Ρατοβοάνας, «κράτησέ το μυστικό. Πριν ξανακατέβουμε, να ταισής με ακαθάριστο ρύζι 50 χήνες, πού νάν τις πάρουμε μαζί».

Η γυναίκα του συμφώνησε κ' έτσι άμα έτοιμάσανε τα ρούχα τους για το ταξίδι, φύγανε. Άπάνου

Μά κι ο καθηγητής κ. Φωκάς σαν τίμιος άντρας μίλησε στο «Νέο Άστυ» κι αντιπροσώπεψε με τα φωτεινά του τα λόγια τή γερή μερίδα της κοινωνίας πού βλέπει τα πράματα όπως είναι και τα λέει με τόνόμά τους το σωστό.

*

ΤΟ ΚΑΤΟΥ κάτω τί τους χρωστώμε να μās τυραννήνε κάθε τόσο με τέτλια ζητήματα; Τί χρωστάει στους φημεριδογράφους ή κοινωνία μας νάν την παρουσιάζουν κάθε λίγο και λιγάκι για ήλιθία, χτηνώδικη, ταρτούφικη κοινωνία; Τί τους χρωστάει επιτέλους ο λαός νάν τον ξενευριάσουνε με μικροζητήματα και προστυχοζητήματα, νάν του σκοτώσουν τή σκέψη του, νάν τον θανατώνουνε με τα ταπεινά, και να μην του αφήνουν οι άλιτρήριοι σκέψη και δύναμη και ζωή για τα μεγάλα, για τα εθνικά ζητήματα;

Άποχαυνωμένος ο λαός μας κι άφορμή οι φημερίδες, και τόσο άποχαυνώθηκε πού δε βλέπει ποιοί είναι οι άληθινοί όχτροί του, οι φοβεροί Βούργαροι του τύπου, να σηκωθεί μια και καλή νάν τους βγάλει από το σέρκο του.

Χρειάζεται Βάρδας κι Άγρας και Μητρούσης και για τούτους εδώ τους αιμοβόρικούς Βουργάρους, τους Ρωμοχαλαστάδες.

Η ΚΟΠΕΛΙΑ

(Από τα «Βλάχικα λαϊκά τραγούδια» πού τυπώνονται σε λίγο).

Η κοπελιά μας πέθανε
κ' ή δόξα πάει μαζί της.
Πιός τώρα το πρωί
θα πάει να τραγουδάει
τα δέντρα, τις δαμοσκηνίες;
και πώς θα σνονοδέβει
τα θλιβερά βελάσματα
των ορφανών προβάτων;
και πώς τον άργελιό
θα σιάζει σά χαλνάνει;

Για κείνητε στον οδρανό
λαμποκοπούσε ο ήλιος,
για κείνη εΐτανε χρυσά
στος κάμπους τα σιτάρια,
για κείνη λάμπανε στη γής
τάστέρια κάθε βράδι
και τώρα την παίρνει
με άσπλαχνά αφάνταση
ή γις πού δε χορταίνει.
Καλύτερα παντοινά
στον οδρανό να σβούσε
ο ήλιος ο άκούρατος,
και ξερά να πέφτανε
στος κάμπους τα σιτάρια
πορά να πέθανε

με χαρά τους ύποδεχτήκανε, τους είκανε την καλύτερη, τους δώσανε φαγι, και το βράδι τους βάλανε σ' ένα καινούριο σπίτι, με καινούριες ψιλές ψάθες να κοιμηθούνε. Μια βδομάδα μένανε στους άπανουθεούς, και λίγο πρι να φύγουνε ή Ντριαμπαριμπέ γύρεψε 50 χήνες από τον πατέρα της, κι αυτός άμέσως της τις έδωσε. Κρυφά λοιπόν έδωσε σ' αυτές να φάνε μπόλικο ακαθάριστο ρύζι, κ' ύστερα χαιρέτισε το γονιό της, και πήρε τον άντρα της και το κοπάδι τω χηνώνε, και φύγανε. Σά φτάσανε κάτω, στην κατοικιά τους, ο Ρατοβοάνας έσφαξε είκοσπέντε χήνες, πήρε το ρύζι πού βρισκότανε ακόμα άχώνευτο μέσα στο λουβί τους και τόσπειρε. Ύστερα έσφαξε τις άλλες είκοσπέντε, και πήρε το ρύζι και το μαγέρεψε. Σε λίγο το ρύζι πού έσπειρε φύτρωσε, και στον καιρό του θέρου μάζωξε ο Ρατοβοάνας σαράντα μεγάλες μεζούρες 6). Χάρηκε με την τέτοια σοδιά ο

6) Οι Μαλγάσιδες ίσαμε τώρα ακόμα μετρώνε το ρύζι με τους γαζοτενεκέδες, είδος μεζούρα, για με τα σουμπίκια, είδος στρόγγυλα ζεμπιλια πού κατασκευάζουνε οι ίδιοι, και πού το καθένα τους παίρνει άπάνου κάτω ένα γαζοτενεκα κατεουλωτό.

ή διαλεχτή
κοπέλα του χωριού μας.

Κάθε φορά πού διάβαινε
άπ' τους άγροδς εκείνη
τηνέ πλησίαζε ή γις
κι όλο της κοπανούσε:
«Κοπέλα κρινομάγουλη
με τα περίσσια κάλλη,
πόσο ποθώ στα σπλάχνα μου
έσένα να σε έχω,
να κούθω σε
στα στήθια μου
άπάνου, κοπελιά μου!

Στις πεδιάδες άφτονα
τα λουλούδια σκορπίζω
και χύνουνε τις έβωδιές
στον κάθε διαβάτη.
Γαζίες, θέλεις; γιασεμιά;
φούλια και μενεξέδες;
γαρούφαλα; τραντάφυλλα;
άγράμπελες και δάφνες;
άθάνατα λουλούδια;
όλα θάν τα βρείς εκεί
δρασάτα, μυρωμένα.

Μά γού ποδμίμινι μαννούλια τους
στο στήθος μου δεν έχω
οΐτ' ένα κών λουλούδι
πού μοναχά
για μένα να άνθίζει
και νάν το θρέφω μοναχή.»

Και πήρε την
κι άλόπητα τηνέ κρατάει στα βύθη.

Μά κείνη πάντα έλεγε
στη γις έτούτα δω τα λόγια:
»Καλή μου γις, μην παίρνεις
άκόμα την κοπέλα σου,
και μη να πάει θέλεις
στα βύθη σου
πού ήλιος δεν τα βλέπει.
Τάχα δε σου φτάνουνε
τάριφνητα λουλούδια
και κείνοι πού θαμάζουνε
τους άνθισμένους κάμπους,
και μοναχά έμένα
να με ζουλέψεις βρέθικες;

Δε θέλω άκόμα, μάννα μου,
να κοιμηθώ κοντά σου,
μόν θέλω την εκνούλα σου
παλιμαρού να γίνω,
να σε δουλέβω αδιάκοπα

Ρατοβοάνας, κι από τότες ή καλλιέργεια του ρυζιού ξαπλώθηκε στη γις. Μά ο Ρατοβοάνας σύγκαιρα είπε: «Όσοι στο μέλλο καλλιεργούνε ρύζι, στον καιρό της σοδιάς πρέπει να προσφέρουνε και σε μένα το ανάλογο, γιατί άλλίως ο άγέρας κι ο σίφουνας θα παίρνη τα σπαρτά τους». Κ' έτσι από κείνο τον καιρό οι άνθρωποι πού σπέρνουνε ρύζι, το πρώτο πρώτο πού μαζεύουνε στο θέρισμκ είναι συνήθεια νάν το προσφέρουνε στους θεούς. Μαγερεύουνε μια κότα με άψώμοστο ρύζι, και παίρνουνε απ' το φαγι αυτό λίγο βάζοντας το άπάνου σε δυο φύλλα μπανανιάς. Το ένα φύλλο τ' άπιθώνουν στη στέγη του σπιτιού τους κι αυτό είναι για τους Άπανουθεούς, και τ' άλλο τ' άφήνουν κάτω στο χώμα, δώρο πού Ρατοβοάνα, το θεό της γής. «Αν αυτή ή δήγηση δεν είναι αληθινή, δεν είμαι γώ ο ψεύτης, με οι γέροι του παλιού καιρού, κι όποιος σ' αυτά δεν πιστέψει φωτιά να πέση να τον κάψη.»)

Αναλαλάβα της Μανταγασκάρας 1 του Μάρτη 1907.

LAVASANGA

7) Όρκος Μαλγάσιος.

ἐγὼ καὶ τὰ παιδιὰ μου,
καὶ νὰ χτυποῦμε ἄπονα
ἐκείους ποὺ θὰ θελήσουν
τὴ δόλια τὴν Πατρίδα μας
νὰν τὴνε καταστρέψουν.»

Ἡ γῆς ὁμως τὴν πῆρε
καὶ τὴν κρατᾷ σὺ βίβη της.

Ἡ κοπελιά μας πέθανε
κ' ἡ δόξα πάει μαζί της.
Πιὸς τώρα τὸ παιδί
θὰ πάει νὰ τραγουδᾷ
τὰ δέντρα, τίς δαυμασκηνές ;
καὶ πιὸς θὰ συνοδέβει
τὰ θλιβερὰ βελάσματα
τῶν ὄρφανῶν προβάτων ;
καὶ πιὸς τὸν ἀργαλιό
θὰ αἰάζει σὰ χαλάνι ;

Μεταφρ. Ν. Α. ΖΑΧΑΡΙΑ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

(Ἀπὸ τίς «θηρηκεφτικῆς ἐντύπώσεις»)

Πολλές φορές, ὅταν πολλές σκοτοῦρες ζαλίζουν
τὸ κεφάλι μου, καὶ ἡ ψυχὴ μου, χωμένη μέσα στὴ
λύπη, γυρᾷ τὴ χαρὰ καὶ δὲν τὴ βρίσκει, ἄχαρνα,
παρουσιάζεται, μπροστὰ στὰ μάτια μου, ἓνα γυναι-
κειο φάντασμα, μιὰν ὀμορφή, γυναίκα, ποὺ ἡ ματιά
της καὶ τὸ χαμόγελο σκορπίζουνε τὴ λύπη μου καὶ
μὲ παρηγοροῦνε.

Εἶναι ἡ μάνα μου ἀφ' ἧς—ἡ καλὴ μου μάνα, ἡ
ἀγαπημένη μου μητέρα, ἡ μακαρίτισσα!— ποὺ ἀπὸ
τὸ στόμα της ἄκουσα, γιὰ πρώτη φορά, τὴ λέξη
Θεός· ποὺ ἀπὸ τὴν ποδιά της κ' ἀπ' τὰ γόνατά
της σήκωσα, πρώτη κ' ἄρχη, τὰ μάτια μου στὸν
οὐρανό, γιὰ νὰ δῶ τὸ Θεό...

Ἄχ ! τί ὀμορφες, τί νόστιμες στιγμὲς !

Ἐκείνη καθόονταν κοντὰ στὸ παράθυρο, γελά-
μενη, χαρούμενη, κ' ἐγὼ, ξεπλωμένος πάνω στὰ γό-
νατά της, ἐπαίξα μ' ἓνα ὠραῖο μῆλο, κόκκινο βαθύ,
σὰν τῆς ρωδιᾶς τὰ λουλούδια. Ὁξω, ὁ κῆπος εἴτανε
καταπράσινος ἀπὸ τὰ πολλὰ χορτάρια, καὶ μιὰν ἰ-
τιά, κοντὰ στὸ παραθύρι, ἀδύνατη, μισόξερη, ἔφινε
νὰ φαίνεται, δῶ καὶ κεῖ, ὁ οὐρανός, καὶ νὰ μπαίνου-
νε στὴν κάμερή μας ἡλιοῦ ἀχτίδες.

Ὅλα σωπαίνανε, καὶ τὰ λουλούδια τοῦ κήπου,
καὶ τοῦ ἡλιοῦ οἱ ἀχτίδες, ἐξὸν τῆς μάνας ἡ ρωνή,
ποὺ μούλεγε ἡ κνημίνη :

— Ποῦ εἶναι, γιέ μου, ὁ Θεός ;

Καὶ μόνη της καὶ πάλε, δείχνοντας μὲ τὸ δά-
χτυλο τὸν ἄδειον οὐρανό, ποὺ, σὰν περιβόλι μὲ τὰ
λουλούδια, εἴτανε στολισμένος μὲ χίλιω λογιῶ σὺ-
γνεφα, ἀπαντοῦσε στὸ ρῶτημα :

— Νὰ Τὸς ἐκεῖ, παιδί μου !

Καὶ τότες γώ, ἐκστατικός, μὲ τὰ μικρά μου μά-
τια, σήκωνα τὸ κεφάλι μου, καὶ κοίταζα ψηλά...

Ἐ ! χρονάκια μου, χρονάκια μου !...

Χιλιάδες φορές, ἀπὸ τότες, σήκωσα τὰ μάτια
μου ψηλά, στὸν οὐρανό, γιὰ νὰ δῶ τὸν Παντοδύναμο.
Ποτές, ποτές, δὲν τὸν εἶδα, ποτές δὲν τὸν ἀνακάλυ-
ψα· μὰ, πάντα, ὅταν κοιτᾷξω σὲ τέτοιο μέρος, εἴτε
τὴ μέρα, εἴτε τὴ νύχτα, μὰ πρὸ πάντων τὴ νύχτα,
καὶ βλέπω ἄστρα, σύγνεφα, ἢ ἡλιο, ἢ φεγγάρι, μιὰν
ἀόριστη, μιὰ μυστικὰ ρωνή, — ποῖός ξέρει ἂν εἶναι
τῆς μάνας μου ; — δυνκμῶνει τὴν πίστη μου στὸν
Ἄναρχο Πατέρα, δυναμώνει τὴν πεποίθησή μου στὴν
ἀθανασία, καὶ βρίσκω τότες τὴ χαμένη μου χαρὰ,
καὶ βρίσκω τότες τότες τὴ γαλήνη ποὺ ζητοῦσα...

Σ' ἐφαριστῶ, μητέρα μου, γι' ἀφ' ὅτ' ὠραῖο
μάθημα !

Σάμο

ΒΑΣ. Δ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ

Ἡ Κοινή Γνώμη

ΟΡΚΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗ

Φίλε Νουμά.

Κοίτα τί περίεργο παραγραφάκι ποὺ βρῆκα τὸν
περασμένο μῆνα μέσα στὴν «Ἐστία».

«Καὶ ἡ ἐργασία εἰς τὸ τυπογραφεῖον μας ἐξηκο-
»λοῦθησε μὲ ἄλλους ἐργάτας... μὰ ὀρκισθέντας, μὲ
»λονότι κατὰ τὰς πληροφορίας μας τὸ Ἐθαγγέλιον,
»εἰς τὸ ὁποῖον ὀρκίσθησαν οἱ ἄλλοι, ἦτο μεταφρα-
»σμένον. Κατὰ συνέπειαν ὁ ὄρκος δὲν εἶναι νόμιμος
»οὔτε ἔχει σημασίαν».

Νὰ πῶς διδάσκαται ὁ λαὸς τὴν κακοήθεια. Τοῦ
κ. Ἐστία τοῦ βολεῖ νὰ μὴν ἔχει σημασία ὁ ὄρκος,
καὶ δὲν τῶχει τίποτα ἀνάλογα νὰ μιλήσει. Ὅχι σὲ
μεταφρασμένο Ἐθαγγέλιον, παρὰ καὶ σὲ Κοράνι ἀπά-
νου, καὶ στὸ Μπερτόδουλο ἀκόμα, ἂν εἶχαν ὀρκιστεῖ
οἱ ἐργάτες, χρεὸς τῆς εἴταν τῆς «Ἐστίας» νὰ πεῖ
στους ἐργάτας πῶς ὁ ὄρκος τοὺς τοὺς δίνει, ὁ λόγος
τοῦ τίμιου ἀθρώπου εἶναι ἴσος μ' ὄρκον. Ἄν ἔτσι μιλεῖ
ἡ «Ἐστία» φαντάσου τί διδάσκαται ὁ λαὸς ἀπὸ τίς
ἄλλες ἐλληνικῆς ἐφημερίδες ! Ποῦ ἀναθράφηκαν ἀφ-
τοῖ οἱ ἀθρώποι ἤθελα νὰ ξέρω. Ἐκεῖ, φαίνεται, τὴν
ψευτοκρίαν δὲν τὴν εἶχαν τίποτα.

1 τοῦ Ἀλωνάρη 1907.

Λ. Α.

ΓΚΟΡΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΡΕΑΔΗΣ

Φίλε «Νουμά»,

Στὴν «Ἀκρόπολη» τῆς 10 τοῦ Ἀλωνάρη (σελ.
1, στηλ. 5) διάβασα τὸν ἀκόλουθο παράγραφο.

«... Ὁ Μάξιμ Γκόρκη, ἐξὼ ἀπὸ κεῖνα ποὺ κέρ-
δισε, παντρεύθηκε πριγκίπισσα καὶ πῆρε προῖκα
μισὸ ἑκατομμύριον φράγκα. Καὶ τί εἴταν ὁ Γκόρκη ;
Ἐνας ἐργάτης ποὺ μικρὸς ἔμαθε λίγα γράμματα...
Καὶ ἐγὼ γιὰ νὰ ξοδέψω τὰ βιβλία μου ἔπρεπε νὰ
κάμω ταξίδι εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ».

Αὐτὰ τὰ γράφει ὁ φίλος μας Χαραλάμπης Ἄν-
δ(τ)ρεάδης, καὶ τὰ ὑπογράφω κ' ἐγὼ μὲ τὰ δύο μου
τὰ χέρια.

Ο ΑΔΙΚΗΜΕΝΟΣ

Ο ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Ὁ Παλαμάς τυπώνει τώρα στὸ τυπογραφεῖο τῆς
«Ἐστίας» δεύτερο τόμο «Γράμματα». Τὸ βιβλίον θάναί εἶ-
τοίμο σὲ δύο μῆνες.

— Λάβαμε ἓνα καινούριον βιβλίον τοῦ κ. Πολ. Δημητρα-
κάπουλου μὲ τὸν τίτλον «Ἐξωτερικὰ τραγούδια— Ἡ Ἀγένη-
νητη».

— Ὅμορφο χαρτί, ὁμορφο τύπωμα, ὁμορφες εἰκόνες. Γιὰ
τὸ ποίημα δὲν μπορούμε νὰ ποῦμε τίποτα γιὰτὶ δὲν τὸ κα-
ταλάβαμε. Μπορεῖ νάναί καὶ καλὸ. Αὐτὸ τὸ ξέρει πὰ ὁ κ.
Πολύβιος.

— Τίς ζουγραφίες τῆς «Ἀγένηνητης» τίς βεκαμε ὁ κ.
Φρέζον Ἀριστέας κ' εἶναι σὰν ἀληθινὰ ἐξωτικῆς ζουγραφίης
ποὺ μᾶς παρασταίνουν σὰν ζωτικὸν τὸν κ. Πολύβιον. Ὅποιος
δεῖ τὸν κ. Πολύβιον σὲ τέτοιες ζωτικῆς ποζες, χωρὶς νὰ θέ-
λει σταυροκοπιέται καὶ κοιτάζει τὸ θερμόμετρο.

— Λάβαμε ἀπὸ τὴν Πόλη, μιὰ φυλλάδα τοῦ Γιώργου
Κ. Ροντάκη ποὺ ἐπιγράφεται «οἱ Μπόξερ» κ' εἶναι σὰν ἀ-
πάντησι, νὰ ποῦμε, σὲ κάποιον σχολαστικὸν ἄρθρον τοῦ καθη-
γητῆ Σπ. Βάση ποὺ τυπώθηκε προπερὶ στίς «Ἀθήνας» γιὰ
τὴ «Ρωμαϊκὴ γραμματικὴ» τοῦ κ. Ροντάκη.

— Τὴ φυλλάδα τὴν διαβάσαμε μὲ προσοχὴ καὶ μάθαμε
ἀπ' αὐτὴ πόσο ἀνόητος μίλησε ὁ κ. Βάσης γιὰ τὴ γραμ-
ματικὴ τοῦ κ. Ροντάκη, μὰ καὶ πόσο ἀνόητος μιλάει ὁ κ.
Ροντάκης, γιὰ τὸν Ψυχάρη, ἀποκαλῶντας τὸν «στεινοκέφα-
λο, ἀνελευκρινῆ, ἐπίβουλο, Μπόξερ τῆς ἀπλοελληνικῆς κτλ.»

— Ὅσα βρίζει ὁ Ρωμίδης, ἔχει πάντα τὸ λόγο του καὶ
θαροῦμε πῶς κ' ὁ κ. Ροντάκης ἔχει κάποιον λόγο, τὸν ἀκό-

λουβὸ· Κάποτε ὁ Δάσκαλος, θαροῦμε, εἶχε προκηρύξει κά-
ποιο διαγωνισμὸ γιὰ Ρωμαϊκὴ γραμματικὴ, καὶ στὸ διαγω-
νισμὸ αὐτό, ποῦσταιλε κ' ὁ κ. Ροντάκης τὴ δική του, βρα-
βεύτηκε ἡ Γραμματικὴ τοῦ Φιλίηνα.

— Καίριος νὰ μᾶθει πὰ ὁ Ψυχάρης πῶς ὅταν προκηρύ-
χεται διαγωνισμὸς, — κ' ὅσα μάλιστα τὸ βραβεῖο εἶναι πα-
ράδες — πρέπει νὰ βρίσκει τρόπο νὰ βραβεῖται ὅλα τὰ ἔργα
ποὺ τοῦ στέλνουνται, γιὰ νὰ πάψει νάναί ἀνόητος, ἀνελε-
κρινῆς καὶ ὀχρὸς τοῦ κ. Ροντάκη. Τίποτ' ἄλλο.

— Τάξαμε στους ἀναγνώστες μας νὰ βγάλουμε τέσσαρα
δωδεκασέλιδα φύλλα γιὰ νὰ συμπληρώσουμε τὰ δύο φύλλα
ποῦπρεπε νὰ βγῶνε τὸν Ἀλωνάρη. Τὸ πρῶτον δωδεκασέλι-
δο εἶναι τὸ σημερινόν, τὸ δεύτερον δωδεκασέλιδο θὰ βγεῖ τέλος
τοῦ Τρυγητῆ, καὶ τὰ ἄλλα δύο, τὸ Σεπτέμβρη, καὶ δεκαπέντε
μέρες τὸ ἓνα. Στὸ ἀναμεταξὺ τὸ φύλλον θὰ βγαίνει ταχτικῶς
μὲ ὀχτὼ σελίδες.

— Γιὰ νὰ διαβαστεῖ ἀπὸ περισσότερους τὸ βιβλίον τῆς κ.
Εἰρ. Δεντρινοῦ «Ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ σκαλονιοῦ» καταβάσαμε
τὴν τιμὴν τοῦ σὲ μιὰ δραχμῆ, ἀντὶ τρεῖς ποὺ πουλιότανε ἴ-
σαμε τώρα στὰ γραφεῖα μας.

— Βγήκε καὶ δεύτερος τόμος διηγήματα τοῦ ἀγαπημέ-
νου συνεργάτη μας Κώστα Παρορίτη μὲ τὸν τίτλον «Οἱ νε-
κροὶ τῆς Ζωῆς».

— Ἀπὸ τὸν καινούριον τόμον, ποὺ θὰ γράψουμε ἀργότε-
ρα γι' αὐτόν, θὰ δημοσιεύουμε σὲ ἄλλο φύλλον ἓνα διὸ διη-
γήματα, τὰ καλύτερα καὶ χαρακτηριστικώτερα.

— Ὁ κ. Γ. Βενεπούλος μᾶς πληροφορεῖ σὲ «Νέον
Ἄστυ» (31 τοῦ Ἀλωνάρη) πῶς δὲν τὰ διάβασε τὰ διηγήμα-
τα, γιὰτὶ εἶναι ζήτησι καὶ γιὰτὶ εἶναι γραμμένα σὲ γλώσσῃ ἀ-
συνειθιστῆ, δηλ. στὴ δημοτικῇ. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς τὰ
διηγήματα τοῦ κ. Βενεπούλου διαβάζονται καὶ σὲ φούρνῳ
μέσα, μὰ δὲν πρόκειται γι' αὐτό.

— Πρόκειται γιὰ τὸ ὅτι ὁ κ. Βενεπούλος κάνει καὶ τὸν
κριτικόν, καὶ τὸν καλοσυνειδητό μάλιστα. Μὲ τὸ συμπάθειον.

— Στὸ «Φιγαριὸν» δημοσιεύθηκε σὲ Γαλλικῇ μεταφράσει
«Ὁ θάνατος τοῦ Παληκαρίου» τοῦ Κωστῆ Παλαμά καὶ στὸ
πρῶτον φυλλάδιον τοῦ καινούριου φιλολογικοῦ περιοδικοῦ «I-
sis» ὁ κ. Ary Renè d' Yvermont δημοσιεύει γαλλικὰ με-
ταφρασμένα, μερικὰ ποιήματα ἀπὸ τοὺς «Ἰαμβοὺς καὶ Ἀ-
ναπαιστους».

— Ὁ Ἑρμονας μᾶς γράφει πῶς τούτη τὴ βδομάδα μᾶς
στέλνει τὴν κριτικὴν γιὰ τὸ «Δωδεκαλόγον τοῦ Γύρτου». Ἐλ-
πίζουμε λοιπὸ νὰν τὴν τυπώσουμε στὸ φύλλον τῆς ἄλλης Κυ-
ριακῆς.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ἰλιόνα. Τὸ δημοσιεύουμε καὶ καρτεροῦμε τῶρα τίς
«Κουθέντες μὲ τὰ πούκα». — κ. Βασ. Δ. Θεοφ. στὴ Σάμο.
Εὐχαριστοῦμε. Στείλε μας κι ἄλλα — κ. Γ. Π. Ζεῖθ. στὴ
Μυτιλήνη. Σοῦ στέλνουμε μὲ συστημένο δέμα τὰ βιβλία ποὺ
μᾶς ζητᾷς. Πληροφόρησέ μας παρακαλοῦμε, τὴν παραλαβὴν
τοὺς.

ΣΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

τὸ γραφεῖον καὶ στὸ βιβλιοπωλεῖον τοῦ Σακέτου (ἴδιος Σα-
κέτου, ἀντίκρου στὴ Βουλῆ), πουλιόονται ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τὸ
ἓνα καὶ 1,25 φρ. γρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικόν, τικλόουθα βιβλία :
τοῦ ΨΥΧΑΡΗ «Τὸν καιρὸν τοῦ Γιαννίρη» — τοῦ ΠΑΛΑΜΗ
«Ἡλιος καὶ Φεγγάρι» — τοῦ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗ «Τὸ γλωσσικὸ ζή-
τημα καὶ ἡ Ἐκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννησις» — τοῦ ΕΦΤΑ-
ΛΙΩΤΗ «Ἱστορία τῆς Ρωμισσίνης», «Μαζώχτρα καὶ Βρου-
κόλακας» καὶ «Νησιώτικες Ἱστορίες» — τοῦ Δ. ΤΑΝΤΑ-
ΛΙΑΝ «Οἱ σκιῆς μου» — τοῦ Χ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ «Ὁ Μιγ-
Ἀλέξανδρος» — τοῦ ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ ἀπὸ Ἀνεχρίτητον
(δράμα) — τοῦ ΠΑΠΑ ΣΤΑΥΡΟΥ «Θρησκεία καὶ Πατρίδα»
— τοῦ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «Τὰ Παλιὰ καὶ τὰ Καινούρια» — τοῦ
Γ. ΑΒΑΖΟΥ «Ἡ ματιὰ» — τοῦ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ
«Ζωντανοὶ καὶ πεθαμένοι» καὶ «Ὁ Ἄσωτος» (δράμα) —
τοῦ ΛΟΓΓΟΥ «Δάφνης καὶ Χλόη» (μεταφρ. Βουτιερίδη) —
τοῦ ΕΥΡΗΣΙΑΝ «Ἡ Μήδεια» (μεταφρ. Παργιαλίδου) — τοῦ
ΣΟΦΟΚΛΗ «Ὁ Ἄλας» (μεταφρ. Ζήσιμος Σίδερη).

Ἡ ΠΑΠΑΔΑ μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλεξ. Παλλῆ δρ.
2 καὶ φρ. γρ. 2 1/2 γιὰ τὸ ἐξωτερικόν.

Ὁ ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ τῆς κ. Ἀλεξάν-
δρου Παπαμύσκου, γερσοδεμένον, δρ. 1 1/2 καὶ φρ. γρ. 2
γιὰ τὸ ἐξωτερικόν.

Τοῦ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ «Ἰαμβοὶ καὶ Ἀναπαιστοί» —
«Τρισεύγενη» — «Γράμματα» — «Ἀσάλευτη Ζωή», 6 δρ. ἀν-
τίς 12 ποὺ πουλιόονται στὰ βιβλιοπωλεῖα. Γιὰ τίς ἐπαργίαις
τ.50 καὶ γιὰ τὸ Ἐξωτερικόν 1 φρ. γρ. δίχως ἄλλο ἐξοδὸ
γιὰ τὰ ταχυδρομικά.

Τοῦ ΙΔΑ «Μαρτύρων καὶ ἡρώων αἷμα.» δρ. 2.
Τοῦ Γ. ΜΑΡΚΕΤΗ Πλουτολογία (Δρ. 1) — Κριτικὴ
τοῦ ἄδολου λογισμοῦ τοῦ Κάντ (δρ. 1) — Τὸ δασμολογικὸ
ζήτημα στὴν Ἀγγλίαν (λεφτὰ 50)

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Πολύ φυσικά. Είχαν χειρουργηθή την πρωινή, ο κόσμος άνω κάτω. Είχε νύκτα σκέττα ως κ' η άξια ή Μελανή να είδοποιήση κανέναν από τους έσωτερικούς. Θέλησε ή Κατινούλα να τὸ πῆ τοῦ Κλυζιού τοῦ ίδιου και πρόσμενε να περάση, αφού τελειώση τὸ χειρουργημά στή σάλα τὴν ἀντικρυνή της. Μὰ ὁ γιατρός περᾶ βιαστικά, και πίσω του ὄλο τᾶ σκέρι, μαθητάδες, έξωτερικοί, έσωτερικοί, νοσοκόμες, κάποτες ξένοι γιατροί που έρχονται και παραστέκονται στο χειρουργημά, ἢ γυρεύουνε καμιά πληροφορία για τὸ τάδε ἢ τὸ τάδε. Πρέπει έννοείται να τούς ἀποκριθῆ ὁ ἀρχιγιατρός, που κάθε τόσο έχει να μιλήση και με τούς νέους που τὸν ἀκολουθούνε. Ἡ βίβλιτα τέτοια, δηλαδή παραμύθι τὸ περισσότερο. Μπήκε ως τόσο στῆς Κατινούλας ὁ καλὸς ὁ Κλυζιός· μπῆκε μιὰ στιγμή και μιζὶ του γιουρούντισε μέσα ὄλο τᾶ σκέρι. Ἀδυνατισμένη καθὼς εἴτανε, τᾶχασε ή Κατινούλα. Ἡ ἀλήθεια είναι που δὲν πρόρτασε κιάλας. Δὲ βασταζε δεφτερόλεφτο ἢ βίβλιτα· ἔρχατο και φεγγάτοι, ἄψε σῆσε. Συνοχουχάινει να ντρέπεται ὁ ἀρρώστος και βουδαιίνεται μπροστά σὲ τούς ἀθρώπους. Ὁ καιρός! ὁ καιρός! Ὁ καιρός τᾶ φταίει πάντα. Πῶσα δὲν παρατήρησε ή Κατινούλα στο νοσοκομείο από τὴν κάμερή της, που τῆς φανήκανε παραξένα! Στὴν κάμαρα τὴν πλαγινη, μιὰ γνώριμή της ἀρρώστη, μιὰ πατριώτισσα, κατὶ νητούσε, φώναζε, κανείς! Ὁά βρισκόντανε οἱ τρεῖς νοσοκόμες κοντὰ σὲ τρεῖς ἄλλες ἀρρώστας που θὰ τί: φωνάζανε και δάφτες. Μιὰ μέρα ὁ Ἀντρέας στο διάβα του ἄκουσε με τᾶφτιὰ του ἕνα φιλό μουρμουρητό, ἕνα παράπονο ἀκίνητη, ξεπλωμένη, τυλιγμένη στᾶ σεντόνια, σὰ να τὴν εἴχανε σαθανώσει, μιὰ χλωμὴ ἄσπρη γυναίκα μεσόκοπη που χειρουργήθηκε πρό δυὸ δυόμισυ ὠρες, ἤθελε λίγο νερό· εἶπε ὁ Ἀντρέας και τῆς φέρανε, εἰδεμή, δὲ ἤδωλεπε μήτε νερό. Σὲ μιὰ κάμαρα, δὲπλα, ἕνα γλυκὸ νόστιμο κορίτσι δεκαξή χρονῶ, συγύριζε, σκουπίζε, κουδάλυσε, ἄν και τῆς ἀπαγορεύε ὁ γιατρός να σηκώση βάρους, να κουράζεται, και τώρα μόλις πῆρε ἄδεια να καθεθῆ στὴν πολθρόνα, ὡς που τῆς στρώσουνε τὸ κρεβάτι, να ξαναπέση. Τῶστρωνε μοναχὴ της. Δὲν ἀδειαζουνε οἱ νοσοκόμες για τὸ νοικοκερεϊό δὲν ἀδειαζουνε λὲς μήτε οἱ έσωτερικοί για ὄσα ἔχουνε να κανουνε. Καποτες, να ξεθυμάνουνε, γελουνε, χωρατέδουνε, παίζουνε, περᾶζουνε τὲς νοσοκόμες, τὲς βίχουνε χαμου· από ἀνάγκη μάλιστα τὸ χωρατὸ και τὸ γελούο, εἰπειδὴ πρέπει να δείχουνε στὸν ἀρρώστο πρόσωπο χαρούμενο ἢ τουλάχιστο ἀδιαφορο· ἀθρώπος ἢ ἔσωτερικός· κακορίζικιὰ και κλάματα παντούθε ἄλλα δὲ βλέπουνε: τούς πονεῖ και ἀφτούς ἢ καρδιά ἢ δὲ συνήθισανε ἀκόμη και τὸ κρύφουνε με τὰ χωρατὰ. Μὲ τὰ χωρατὰ στουμπάνουνα: πιὸ ἔγκολα και τᾶφτιὰ τους, δὲν καλογριχουνε τούς ἀναστεναγμούς, ἢ πάλε ὅταν ἔρχεται για τὸ πληγυδέσιμο εἶτε ὁ έσωτερικός εἶτε και ὁ παραγιατρός, ὅταν ἄρχισε και ἄζαφνα τονὲ φωνάζουνε ἄλλου, ὅταν κανέναν συνάδερφο ἢ συμμαθητῆς βιάζεται κατὶ να τονὲ φωτῆση, σταματᾶ μιὰ στιγμή, ἀφίνει τὸν ἀρρώστο ἄδετο κ' εἰπειτα γυρίζει, να πῶσῶσῶ τῆ δουλειᾶ. Ἐνας εἶδε τὴν Κατινούλα που τὸν κοίταζε ἴσια ἴσια τὴν ὠρα που ἀφου ἔφυγε τρεχάτος, ξανάπιανε γελαστὰ τὲς κουβέντες, προτου ἀλλάξη τὴν πληγὴ Σοβαρέφτηκε ἀμέσως. Γνώριμη τοῦ Κλυζιού ή Κατινούλα. Προσοχή. Γελουσε ὡς κ' ή Κατινούλα, τὸ σάββατο τὴν ἀπογεματιανή, σὴν τὰ δηγότανε τοῦ Ἀντρέα, και τοῦ τὰ δηγότανε με ξιθαζέο τὸ ὕφος, για να τοῦ δείξη τάχα πῶς πέρασε πιά ἢ μπόρα ἐκείνη τῆς νύχτας, κ' ἔλπιζε τᾶγαθὸ τὸ παιδί πῶς με τάνεκδῶτα που τοῦ ἀράδιαζε, θὰ ξεχουσε ὁ ἀφέντης τί εἶ-

γινε ἢ τί δὲν ἔγινε τὸ πρωί. Μὰ ὁ Ἀντρέας τρώμαξε. Δὲν ἔπρεπε με κανέναν τρόπο να ξαναπέση τὰ ἴδια ή Κατινούλα. Δῆλωσε ὀρθὰ κοφτὰ τῆς Μελανης πῶς δὲ θὰ τὸ κουνήση ἀπὸ τὸ νοσοκομείο προμιλήση κανέναν γιατροῦ, ὅποιος και ἄν εἶναι. Ἡ Μελανή πρόθυμη· γύρεβε μάλιστα να διορθώση τὸ ἀμείλημά της. Που ὅμως να βρεθῆ γιατρός τέτοια ὠρα σ' ἕνα νοσοκομείο; Ἐννοείται, ὁ Κλυζιός εἶχε ἄλλες δουλειές· ὁ παραγιατρός, μεγάλο ὑποκειμενο και τούτος, σπῆτι του ἢ σὲ πλάτες· ἔλειπε και ὁ κ. Μάταϊζος ὁ έξωτερικός· ἔλειπε κ' ἕνας κ. Ρατιέρης, έσωτερικός ἔδῶ και τέσσαρα χρόνια, δηλαδή πολὺ προχωρημένος στὴν τέχνη και που εἶπε ή Μελανή μιὰ μέρα τοῦ Ἀντρέα, πῶς ἀφτός θὰ φροντίξη για τὴν Κατινούλα. Εἶτανε κιάλας ὁ ἀγαπημένος μαθητῆς τοῦ Κλυζιού. Και τόντις ἄν και σταλιά δὲν τὸν εἶδε ως τὰ τότες ή Κατινούλα, κάμποσο ναιαζότανε τούς ἀρρώστους και στο νοσοκομείο περνούσε τὸν καιρό του. Πάντα δὲν μπορούσε να εἶναι. Τοῦ κάκου! Ἡ κίνηση στὰ νοσοκομεία, τὸ πρωί· ἔρχεται ὁ γιατρός· ὄλο στο ποδάρι· ἄμα φέβγει, ἀπομνήσκουνε μόνο οἱ ἀρρώστοι, και για τούτο ὕστερις ἀπὸ τὸ μεσημέρι βασιλεύει βαθειὰ ἡσυχία.

Τί να κάμη ὁ Ἀντρέας; Να που δὲν ἔβλεπε ἢ ἀρρώστη γιατρός, μήτε τὸ πρωί, με τὴν κίνηση, μήτε με τὴν ἡσυχία, τὸ βράδι. Καλὰ που τονὲ βοήθησε ή Μελανή. Τοῦ ξήγησε πῶς ἴσια ἴσια τὸ βράδι, στὲς ἔξη, εἰξήμιση, σὲ κάθε νοσοκομείο, ὑπάρχει και ἢ λεγόμενη παραβίβλιτα. Εἶναι ἢ βίβλιτα τοῦ έσωτερικού τῆς νύχτας ἢ ὅπως τὸ συνηθίζουνε ὄλο, τοῦ έσωτερικού τῆς βίβλιτας, εἰπειδὴ ὄλο τους με τὴ σειρά, πότε ὁ ἕνας, πότε ὁ ἄλλος, ὑποχρεώνουνα· ὄχι μοναχὰ να πᾶ να δῶνε μιὰ βόλτα τούς ἀρρώστους τί γίνουνα, μετὰ τῆ βίβλιτα τοῦ γιατροῦ, μὰ και τῆ νύχτα στέλνεις ὅποτε θέλεις και τους φέρεις. Κ' ἔτσι ξεβιγίζουνε. Πρέπει πάντα ὁ έσωτερικός τῆς σειράς να βρισκται στὴ διαθεσῆ σου κ' ἔτσι ἔχεις πάντα γιατρός. Λοιπὸν ὁ έσωτερικός που εἴτανε τῆς βίβλιτας ἐκίνο το σάββατο—δὲ θυμότανε καινὰ καλὰ ή Μελανή τὸνομά του—ἐμελλε ὅπου και ἄν εἶναι να νεβῆ. Μ' ἀφτό ἡσούχασε λιγάκι ὁ Ἀντρέας. Πρόστισε ἀλήθεια ή Μελανή πῶς οἱ ξένοι δὲν ἔχουνε τὸ δικαίωμα να τοῦ μιλήσουνε· ἀφου ὅμως ἀνάγκη, δὲν πειραζέει. Στοχάστηκε ξεναντίας ὁ Ἀντρέας πῶς εἶχε κιάλας τὸ χρέος να τοῦ μιλήση, γιατὶ φαίνεται πῶς ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαφτό μας σίγουρη βίβλιτα δὲν ὑπάρχει, και πῶς πρέπει ὁ ἴδιος να φροντίξης για τούς δικούς σου, στο νοσοκομείο περισσότερα παρα στο σπῆτι. Τὸν ἀδήγησε ή Μελανή σὲ μιὰ μεγάλη ἀδειανή ἀντικαμαρα ὀστοργυλιη, που τῆ γνώριζε ὁ Ἀντρέας και ἀπὸ κει διάβαινε γοργὰ γοργὰ να καθεθῆ στῆς Κατινούλας, πίσω ἀπὸ τὸ ὑπνοτήρι τὸ γυναικῆσιο που τὸ πρόστει ή Μελανή. Ἀνοιγε στὴν ἀντικαμαρα και ἄλλο ἕνα ὑπνοτήρι που τὸ εἶχε ἄλλη πρωτονοσοκόμα. Ὁ έσωτερικός, μ' ἕναν κόπο, ἔξριχε μιὰ ματιὰ και στὰ δυὸ τὰ ὑπνοτήρια. Πρόσμενε ὁ Ἀντρέας ὡς που περάση. Κρῶ τὸ μέρος, στρωμένο με τοῦβλα. Ἐκαίγε στὴ σῶμπα φωτιὰ λιγιστῆ, σκοτεινὴ και θλιμμένη. Ἄχ! και τί τὸν ἔμελε τὸν Ἀντρέα; Μήπως για λόγου του ἴρη; Μήπως τὸν παραδεδνε ἀρρώστις; Συλλογιότανε τὴν ἀνήμπορη, τὴν παραιτημένη. Συλλογιότανε τούς παθιασμένους ὄλους. Σάββατο εἰκοσπέντε τοῦ Σπορισ. Τί σύμπτωση και τί μέρα! Ἡ μέρα που τὴν ἀρβάδωνιάστηκε τῆ μοναχική, τὴν Ὀλια του, που τὴν ἄφησε κατόπι ὁ τυφλὸς ἀρρώστος μακριὰ του! Τὸν πνίζανε τὰ δαχρῆα. Μὰ για ποιόνε τάχα ἐκλαίγε στὴν ἀντικαμαρα τοῦ πόνου; Δὲ θὰ μπορούσε να τὸ πῆ. Για τὴν Ὀλια, για τὴν Κατινούλα, για τὴν ἀρρώπινη κακομαριστῆ. Ἐκλαίγε για ὄλους, ὄλους μαζί: τούς δυστυχισμένους· ἐκλαίγε και για τὸν ἑαφτό του. Ἐάφου ἀνατινάχτηκε, δάχνασε τὰ χεῖλια του, κρατήθηκε. Χρωστούσε, και, χρωστούσε με κάθε τρόπο να τῆ σώση. Ἄκουσε βῆματα. Ὑστερις ἀπὸ μισὴ ὠρα καρτέρη, να στο τέλος και ὁ έσωτερικός, ὁ κ. Βούδουνας, ὅπως ἔμαθε κατόπι.

Ζύγωσε ὁ Ἀντρέας, τράβηξε τὸ καπέλλο του, τὸν εἶπε μάλιστα γιατρε, να τὸν κολακέψη, τοῦ ξεδάκλισε τὰ καθέκαστα τῆς ἀρρώστιας, παρακάλεσε

να κοπιᾶση μιὰ στιγμή και στῆς Κατινούλας. Κοντοστάθηκε ὁ κ. Βούδουνας.
— «Βέβαια, θὰ πᾶω· μὰ τί μπορῶ να κάμω;»
— «Ἀφτό πᾶ ἔσει; θὰ τὸ ξέρετε»
— «Πῶς να τὸ ξέρω, ἀφου δὲν ξέρω τὴν ἀρρώστη;»
— «Νᾶ, τὴν βλέπετε και φτάνει»
— «Δὲ φτάνει, γιατὶ ὁ γιατρός που τῆ ναιάζεται ἴσως να τῆς παραγγεῖλε ἄλλα. Τῆς παραγγεῖλε τίποτις;»
— «Ὁχι!»
— «Καταλαβαίνετε τώρα και ὁ ἴδιος.»
— «Σᾶς τὸ ξήγησα πῶς δὲν πρόφτασε.»
— «Ἡ δὲν τόκρινε καλὸ. Ἄφησε γενικῆς ἄδηγιες τουλάχιστο τῆς νοσοκόμας;»
— «Μήτε.»
— «Λοιπὸν έννοείται πῶς πολὺ ἔγκολο να στραβοπατήση, ἐκεῖ που θὰ τῆς δῶτω γιατρίκο.»
— «Μὰ, σᾶς παρακαλῶ, σὴν εἶναι κανείς ἀρρώστος τέτοια ὠρα;»
— «Τὸ πιὸ φρόνιμο να προσμένη ὡς που ναρῆη ὁ γιατρός, τὸ πρωί. Στὸ μετᾶ, φροντίζουνε οἱ νοσοκόμες που παρακολουθουνε κιάλας τούς ἀρρώστους. Ἀρρώστους ἔχουμε στο νοσοκομείο ἑφτακόσιους πενήντα—κατὶ τέτοιους ἀριθμούς ἄκουσε ὁ Ἀντρέας. Πῶς εἶναι δυνατὸ, ἕνας ἀθρώπος, ἐγῶ, λόγου χάρι, σὲ μιὰ παραβίβλιτα, να ναιαστῆ τὸν καθένα, να ξερῆ και τοῦ καθενὸς τὰ ἱστορικᾶ; Πελαγῶνε!»
— «Μαζὶ πελαγῶνε και ὁ ἀρρώστος. Ἐγῶ ἕνα βλέπω μοναχὰ, πῶς γιατρός δὲν ἔχει, σὰ θέλει γιατρός.»

Κοντοσταθηκε πάλι ὁ κ. Βούδουνας, που ἔμοιαζε με τῆ λογική του πολὺ στοχαζόμενο παιδί, και τοῦ ἀποκριθῆκε·

— «Θαξῶ και γῶ πῶς δὲν ἔχει.»

Σ' ἀφτά του ἐπάνω τὰ λόγια, τὸν ἀποχαιρέτησε βιαστικά και χούμηξε στο ὑπνοτήρι τὸ πλαγινο. Σασιμένος ὁ Ἀντρέας, μὰ στὴν ἀπόφασῆ του ἀκλόνηστος. Πρόσμενε να ξαναβῆ ὁ κ. Βούδουνας, να τὸν ἀρπάξη μιὰ και σώνει, να πανε στῆς Κατινούλας. Ζορι δὲ χρειάστηκε. Ὅτε ἀναγκάστηκε να προσμένη περισσότερο ἀπὸ πέντε λεφτὰ ὁ Ἀντρέας. Γύρισε ἀμέσως ὁ κ. Βούδουνας. Για πέντε λεφτὰ, θὰ εἶδε ὄλο τὸ ὑπνοτήρι. Φαίνεται ὅμως πῶς ἢ πρωτονοσοκόμα τοῦ ὑπνοτηρίου, μιὰ ἔξυπνη γυναίκα και καλή, τοῦ εἶπε ποιὸς εἴτανε και τί γύριβε ὁ Ἀντρέας. Μπορεῖ τόντις, σὲ μιὰν ἀντικαμαρα, να μὴν μπῆκε στο νόημα και να δισταζε. Τώρα, λείει, καταλαβαίνε. Ἄπλὸ τὸ ζήτημα. Ἐπρεπε να διορίση ἕνα δυὸ γᾶπια ὄπιο, που οἱ νοσοκόμες δὲν ἔχουνε τὴν ἄδεια να τὸ δίνουνε χωρὶς συνταγή. Πετᾶχτηκε ὁ κ. Βούδουνας στῆς Κατινούλας.

— «Νᾶ με συμπαθάτε. Σᾶν πέρασα, δὲν έννοισα καλὰ τί μου λέγατε. Νομίζα...»

Και πρώτοι φίλοι.

Διῶρισε ὄπιο τῆς βόλανε κατάπλασμα με λάουδανο, τῆς χάδεψε ὁ Ἀντρέας τὸ μέτωπο γλυκᾶ, ἡσούχασε τῆ νύχτα ή Κατινούλα, ἐνῶ στο ἔργαστήρι του ἐκείνος ἀνακαλιότανε τὴν Ὀλια και ἔχουνε πάλε δαχρῆα ποτάμια.

Δὲν ἔξερε τότες ὁ Ἀντρέας, για να γελᾶση λιγάκι, πῶς ὁ πρώτος του φίλος, ὁ κ. Βούδουνας, πῆγε τὴν ἀβριανή και δηγήθηκε σὲ κατὶ φίλους του, που τῆ δηγήθηκε στους δικούς τους, ὡστε λίγο λίγο τὸ μάθανε ὄλα τὰ Παρίσια. Εἶπε, λείει, στὴν ἀρχή, ἄρατα θέματα τοῦ Ἀντρέα, να τὸν ξεφορτωθῆ· ἄμα τὸν πληροφορήσανε ὅμως πῶς τοῦ μιλήσε ὁ κ. Ὀλιέρης, ὁ καθηγητῆς, ἀνταρξέφτικε, ἀφου για καμιά του νοσοκομημένη μιτριέσσα θὰ τοῦ μιλούσε για σίγουρο τέτοια λόγια, κατόπι, προξενήσανε κᾶποσες δυσἀρεσκείες και τῆς Κατινούλας και τῆς ἀθάσας τῆς Μοιρίτας. Καλὸ τουλάχιστο που τὲς δυσἀρεσκείες δὲν τὲς γνώρισε ποτὶ του ὁ Ἀντρέας, ὅπως και τώρα στο ἔργαστήρι του τὲς ἀγνοουσε, γιατὶ ὁ νοῦς του εἶχε να συλλογιστῆ πιὸ σπουδαία.

Ἰσια ἴσια τὲς εἰκοσι ἔξη τοῦ Σπορισ, κεραικῆ πρωί, δηλαδή τὴν ἄλλη μέρα, ἐμελλε ὁ Κλυζιός να κοιτάξη ξανά τὴν Κατινούλα για τὸ χειρουργημά. Ὁ Ἀντρέας ἀπορούσε πῶς ἄρχισε τόσο πολὺ, μιὰν

*] Ἡ ἀρχὴ του στο 228 φύλλο.

ελάκκινη βδομάδα. Είχε πει να τον έβρη τις εικοσι τρεις, πέμπτη, για να βωτήση. Του ζήτησε ο Κλυζιός το κακό που της έκαμε ο Άρτός, το πως της άφάνισε, της κατάστρεψε όλο το κατιανό διάφραγμα της ούρήθρας και τί δύσκολο έπεφτε τώρα να χειρουργηθῆ. Έπρεπε να στοχασθῆ τον τρόπο και να τῆ δῆ ακόμη μιά φορά. Ένω του τὰ ξεδιάλεγε ο φίλος του, ανήθελά του ο Άντρέας θυμότανε το Σεβιλιά, που τῆ γλύτωσε πέρι και που ίσως και φίτο να ῆξερε τῆν τέχνη. Του έγραψε μάλιστα τῆν παρασκευῆ, αφού εἶδε τον Κλυζιό, για να του φανερώση τῆν κατάσταση και να μάθῃ. Μπορεῖ να βγαῖνε από τῆν ἀλληλογραφία καμιά ιδέα χρήσιμη και για τον Κλυζιό. Άλλο τότες δὲν έβαζε με το νοῦ του, και ξαφνιάστηκε μάλιστα ο Άντρέας όταν εἶδε το γράμμα του τῆς Άνας και τῆν ἔκουσε να του λέη πως γιατί να μὴν τῆν μπιστεροῦνε. του Σεβιλιά, στο Μπ..., να γειάνῃ δλότελα το παιδί;

— «Άς προτιμῶμε πρώτα τί θα μᾶς συμβουλέψῃ», ἀποκρίθηκε ο Άντρέας, που μέσα του εἶτανε βέβαιος πως θα κατορθώση τὰ κτηρόβωτα ο Κλυζιός.

Λοιπόν τῆν προσδιωρισμένη κεριακή, πουρνό πουρνό, έτρεξε στο Νοσοκομείο. Ἡ Κατινούλα πρόθυμη, ἀμα ο λόγος για χειρουργημα, για υγεία.

Και σαν έβλεπε σιμά της τον άρέντη, το θάρρος της διπλό και τριδιπλό. Βάδισε μόνη της ως τῆν σάλα. Τῆν πλαγιάσανε στο τραπέζι, κι ο κ. Μάταιζος, ο εξωτερικός, εἶχε διαταχῆ, άφτός να τῆ χλωροφορμῆ. Δὲν του ῆρεξε διόλου του νέου ἡ δουλειά, και τραβότανε ἀναγκάστηκε ο Κλυζιός να βγάλῃ μιά φωνή, για ναρθῆ κοντά στο προκέφαλο τῆς άρρωστης. Φοβότανε, ὅπως το παθαίνουνε στῆν άργῆ σαχλά σαχλά και σταλιές σταλιές ζῶγανε το βρεμένο σφουγγαρι στο πρόσωπο τῆς Κατινούλας. άργησε να ενεργῆση το χλωροφορμι και προτου ακόμη ἀποκοιμηθῆ, τῆρε τάφτι της τὰ λόγια του Κλυζιού που εἶλεγε στον Άντρέα.

«Δὲν παρατηρήθηκε φυματίωση πουθενά;»

— «Όχι! Έγινε ἀνάλυση τότες στο Μπ. του νεφριού και δὲ δῆλωσε ἡ ἀνάλυση μήτε φῦμα μήτε φυματιᾶ».

Ο Άντρέας τὰ βραϊότανε τὰ αἰώνια τὰ ξεσκαλισματα για τους φυματισμούς κι ἀπάντησε του Κλυζιού σὰ βαλιστασιμένος λιγάκι, μᾶ και σύγυρος το κάτω κάτω.

Έσκυψε ο γιατρός να δῆ τῆ φούσκα, ζήτησε το χρειαζούμενο έργαλειό, το κυστροκόπι. Δὲν το βρισκανε, δὲ ξέρανε τί εἶνε. Πῆρανε δίπλα ένα δίσκο φωτισμένο με φῶς ἡλεκτρικό, με το δίσκο φωτίσανε τῆ φούσκα, κοίταζε μέσα ο Κλυζιός, εἶπαζε με το δάχτυλο, μᾶ στιγμῆ.

Σηκώθηκε.

— «Φυματίωση τῆς φούσκας. Δὲν εἶναι ζήτημα!»

Κ' έσκυψε πάλι με το φαλίδι έκοψε πιδέξια δυο μικροῦτσικα κομματάκια κρέας, δυο σκεκουλιές από το στόμα τῆς ούρήθρας, τὰ τύλιξε μάνι μάνι σ' ένα χαρτάκι, το πέταξε στο πιάτο.

— «Για το χυμείο του νοσοκομείου! Να μὴ κάμουμε ἀνάλυση. Μᾶ κι άρνητικῆ να εἶναι, δὲ θα το πιστέψω πως εἶναι γελοιστικα. Ἡ φούσκα φυματιασμένη. Δὲν εἶχε!»

Θυμήθηκε ο Άντρέας τὰ περασμένα. Θυμήθηκε πως τον άλλο το χειμῶνα, τῆν ἴδια ἴδια τῆν ἐποχῆ—τί περιεργῶ!—σάββατο, εἴκοσι εἶξη του Σποριά, όταν ῆρθε σπιτι ο Κλυζιός, του προφήτεψε χειρότερα, γιατί με φούσκα φυματιασμένη ζῆε, ἔνω δὲ ζῆε με πνευμονοφῆ κ' ένα νεφρῶ μονάχο.

Κ' εἶτσι δὲ συχίστηκε πάρα πολύ. Θυμήθηκε ὅμως συνάμα, ξαναθυμήθηκε δηλαδή, ἐπειδὴ κάθε φορά ζωντανέθε το μνημονικό του και του ἀνάδειχνε λεπτομέρειες καινούριες, θυμήθηκε τῆ βίζιτα ἐκείνη του Μαλαμέ, στο Χαμονοκόρφι, μᾶ πέμπτη τρεις του Τριτημηνιά. Φυματίωση, ναί, φυματίωση τῆς φούσκας, για κάτι τέτοια μίλησε κι ο Μαλαμέ. Παρατήρησε μάλιστα πως εἶτε από νεόπλασμα, ἡ για να μὴν το ματοῦμε, από φαγέδαινα, εἶτε από σωματοσπορία, μπορούσε να ζηγηθῆ το νόσημα. Έ-

πειδή, για να ζηγηθῆ, ἀπαραίτητο να υποθέσουμε πως ἡ το ένα ἡ τᾶλλο από τὰ δυο θάκοιούθησε. Ὡς τόσο. νεόπλασμα, φαγέδαινα, καρκίνο, μήτε άφτός δὲν τὰ πιστεβε. Για τῆ φυματίωση, ὅμως άνοιξε γνώμη, πως καλό ίσως να συμβουλευτοῦνε το Σεβιλιά. Μᾶ τῆ φυματίωση, δὲν τῆν πιστεβε ο Άντρέας. Και να σου που άξαφνα στο Νοσοκομείο το συλλογιότανε. Μᾶ λέξη δὲν ξεστόμισε για τῆν ὥρα. Φρόντισε πρώτα να ξαναφέρουνε τῆν κοιμισμένη ακόμη τῆν Κατινούλα στῆν κάμερῆ της. Κινητῆς πολλρόνες για μετακόμιση δὲν εἶχανε στο νοσοκομείο, και δὲν ἤθελε να τῆν ἀφήση μόνη με τους δούλους που δὲν τους μπιστεβότανε, γιατί του δηγήθηκε ἡ Κατινούλα πως ένας άπ' άφτους, ἐκεῖ που βαστοῦσε τῆν άρρωστη με τὰ δυο του χέρια, φοβῆθηκε φαίνεται μήπως τῆ ζεγλιπτήρη, και με το γόνατο τῆς εἶδωσε στῆ βάχη μᾶ σπρωξιά, να τῆ στρώση. Βοήθησε τον Άντρέα κ' ἡ Μελανῆ. Τῆ βάλανε ἡσυχα ἡσυχα στο κρεβάτι. Τὰ ματάκια της πάντα σφαλοχτά μόλις έφεγγε από τὰ βλέφαρα κάτω λιγο άσπραδι, σαν ψιλή ψιλή χαραμάδα. Ὅπως και στο Μπ..., όταν τῆς κόψανε το νεφρῶ! Σῆμερις ὅμως ἀναπατότανε χειρουργητῆ.

Γύρισε πίσω στῆ σάλα ο Άντρέας. Ο Κλυζιός φιλοσοφοῦσε με τους μαθητάδες του για κάτι ἀψηλά ζητήματα. Εἶπε κι ο Άντρέας το λόγο του. Ἡ φιλοσοφία του άρεζε κι ο Κλυζιός μιλούσε ὁμορφα. Έπειτα βώτησε για το χειρουργημα, τότε θα γίνῃ.

— «Άχ! το χειρουργημα, φίλε μου, στῆν κατάσταση που βρίσκεται, άδύνατο! Άρεκατά σταθερῆς δὲν εἶναι οί σάρκες, δὲν πιάνουνται, δὲν ἀντέχουνε.»

— «Δὲν ὑπάρχει κανένας, κανένας τρόπος;»

— «Υπάρχει. Μερικοί χειρουργοί σου βγαζουνε άξαφνα ὅλη τῆ φούσκα.»

— «Λοιπόν ἄς τῆ βγάλουμε.»

— «Λαμπρά! Τότες ὅμως ἡ άρρωστη δὲ θάνει.»

— «Και τί πειράζει και τί χάνουμε, αφού κ' εἶτσι ἀποφασισμένη;»

— «Διόλου! Μᾶ διόλου! Ἀποφασισμένη διόλου δὲν εἶναι. Ἡ φούσκα της ἀνοιχτῆ βέβαια, κρέμα που ἀνοιχτῆ ὡς τόσο, ἀνοιχτῆ καθὼς εἶναι, δὲν ἀποφυλακίζει μέσα της τὰ μικρόβια βγαίνουνε ὄζω τοπικῆ φυματίωση, ὄχι γενικῆ, και ἡ Κατινούλα, ἔσο ἀκριβᾶ κι ἂν το πῆρωσε, μπορεῖ να ζῆ σῆ χρόνια.»

Ο Άντρέας ἀνάσκανε. Ἡθελε τώρα να μάθῃ τί θεραπειές ναρχῆση, πως να τὰ βολέψῃ τὰ πράματα. Συλλογιότανε πως ίσως εἶχε και δικιο στῆ διαγνωσή του ο Κλυζιός, ἐπειδὴ καθαρὸ πεισμένος δὲν εἶτανε που δὲν εἶτανε. Ο Κλυζιός μεγάλες συμβουλές δὲν του εἶδνε. πιθκνὸ να τις νόμιζε και περιττῆς. Ο κ. Ρατιέρης, ο προτιμημένος του ο μαθητῆς, κι ο κ. Σελλάς, ο παραγιατρός, δηλαδή ο πρώτος παραστεκαμένος του άρχιγιατροῦ, σὰ να εἶχανε γνώμη πως γίνεται δουλειά, ὡσπου να γίνῃ, λέει, και το χειρουργημα. Τῆς κάνουνε μικρά μικρά τὰπώματα στῆ φούσκα με νιτράτο ἡ νιτρικό άργυρο, ἀπάνω ἀπάνω στα φυματιασμένα τὰ κίτρινοχρωμα τὰ κουκκιά, που μοιάζουνε σαν κεφρῶ το καθένα κι άφτὰ φέβγουνε. Κούνησε το κεφάλι του ο Κλυζιός ἐγκρίνοντας κάπως το σύστημα, τους ἀποχαιρέτησε κ' εἶμεινε ο Άντρέας με τους δυο. Του τὰ ζηγήσανε και πάλι ὕστερις πιάσανε τις κουβέντες ἀναμεταξύ τους και δὲν προσέζανε πᾶ στον Άντρέα που τους ἔκουγε, αφού δὲν εἶχανε μυστικά. Ο κ. Σελλάς, ένας δραστήριος, ἄξιος νέος, κατηγοροῦσε δυνατὰ, χωρῆς να πῆ ὀνόματα, τους σκορολάτῶνες και τους κομπογιαννίτες, τους νταβαλχαθοῦκηδες τῆς ἐπιστήμης. εἶδεινε ζωηρά, χτυπητᾶ, πως πρέπει κανεὶς να φέρονται με τῆν ἀρρώστια, για να τῆ γιαιτρέψῃ κίολας. Ο κ. Ρατιέρης, πῶ ἡσυχος, πῶ ταπεινός, φρόνιμα σοβαρά, με ὕφος ἀθρώπου άγχαθοῦ που περισσότερο δὲ γυρέβει άπ' ὅτι του χάρισε ἡ μοῖρα, καμάρωνε τῆν τύχη ενός άπλου φοιτητῆ που τάξιώθηκε, σαν του λόγου του, να βγῆ ἑσωτερικός στα νοσοκομεία.

— «Τι τὰ θέλεις; Ἐμεις εἶμαστε σωσταί προνομιούχοι. Τὰ χαδεμῆν τὰ παιδιὰ τῆς γιατροσύνης. Να μὴν κατηγοροῦμε τους άλλους. Δὲ μάθανε. Κι ἀλήθεια ποῖος εἶναι οὐ θέση να μάθῃ καλύτερις από μᾶς; Κάθε εἶδος ἐφκαρία, κάθε εἶδος ἐφκολία, ὅλα τᾶχουμε δῶ. Και τί ζωῆ χραισάμενη! Μῆτε μπελάδες μήτε τίποτα. Μᾶς πλερώνουνε, μᾶς θρέφουνε κίολας. Ἐπὶ τώρα εἶσαι πλούσιος. Ἐγὼ δὲν εἶμαι. Μᾶ μὴν φτάνουνε και τὰ λιγα. Δὲν παραπονοῦμαι. Φαντάσου να βάλῃ στο χέρι δέκα φράγκα που και που στο χρόνο ένας ἑσωτερικός για μᾶ βίζιτα. του ἔρχουνα: ἀμείως σαν Παχτωλός που κατεβαίνει. Κι ἂν ἐργότερ, σὰ γίνῃ πρόσωπο, κερδίση πῶ πολλὰ, πάντα του θα θυμάται το νοσοκομείο, γιατί από τὰ νοσοκομεία φίλε μου, βγαίνουνε ὅσοι παίζουνε βόλο κητόπι. Κατ: θα πῆ να τους καταλάβῃς κι από τότες.»

«Άμῆ; Μήπως δὲν εἶμουνε και γὼ πρόπερσι ακόμη ἑσωτερικός; Ἐχεις δικιο και παραδικιο. Τὰ γιατροῦδικα να τρέμῃ κανένας, τὰ γιατροσοφια τους και τις βεκλάμες τους. Ἐνῆς γνωστός παίρνει ἀπάνω του και τῆν ἐφύνη.»

Σὰ να του περασε ὑποψία του Άντρέα πως κάμποσο θα τους γουστάρῃζε και τους δυο να τον κάμουμε πελάτη, πως τὰ λέγανε τάχα συναμεταξύ τους, για να τᾶκούση κι άφτός. Τι πειράζε το κάτω κάτω; Ἄθωα μικρῆ κωμωδία που τῆν παρασταίνανε μπροστά του, σὰ να τὰ εἶχανε συμφωνημένα κι ἀπαρχῆς. Να που του χραισάμεβε ο διάλογος και του ἴδιου, αφού μάθαινε από τὰ λόγια του Ρατιέρης, κάτι που δὲν το ῆξερε, δηλαδή πως δὲν του εἶδνε συμβουλές για τῆν Κατινούλα μόνο στο νοσοκομείο, πως μπορούσε να του δῶση κι ὄζω. Γιατί ὄχι; Μᾶ ποῖνε από τους δυο να πάρῃ; Πῶ ἰκανός ὅμως ο κ. Σελλάς πῶτερο του άρεσε ὅμως ο ἡσυχος ο Ρατιέρης, πῶ σπουδαίος του φάνηκε, ἂν και μέσα του γέλασε λιγάκι με τον ἔπαινο για τους ἑσωτερικούς—με κείνα που πρόφταζε και για τὰ δέκα φράγκα τῆς βίζιτας Νίος. έπρεπε να βγάλῃ τον παρά του. Ἐμυσίαζε και να ξέρῃ περιφρημα τῆν άρρώστια. Του εἶπε λοιπόν ο Άντρέας πως τῆν ἀβριχῆ, στίς ὀχτώμισι, θαζῆ στο νοσοκομείο, να συναγρικηθεῖνε, και τραβῆζε μάνι μάνι στίς Κατινούλας.

Ἡ Κατινούλα εἶχε ζυπνήσει πῶ δέκα λεφτᾶ μαζί της ζυπνήσε κι ὅλο το θάρρος του Άντρέα, ζυπνήσε ὅπως και πέρις, τῆν ἴδια μέρα. εἴκοσι εἶξη του Σποριά, σάββατοβράδα, αφού τῆν ψεσινῆ θερμομιλήθηκε με τῆν Ὀλία. Και τότες ἡ πεθαμμένη του καταντοῦσε να του δινῃ κουράγιο, να του εἶναι βοήθεια, σὰ να τῆν έβλεπε ζωντανῆ, από τῆν ἴδια που εἶχε πως μέσα του ἔακοιούθε ἡ ζωῆ της—κι από τῆν περισσια του τῆ νεκρανάστρα τῆν ἀγάπη. Ἐτοιμος και τώρα να παλέψῃ, να νικήση. Γύρισε σπιτι βιαστικᾶ, μεσημέρι. ἔφαγε με ὄρεξη, ἔργαστηκε μ' ένα μαθητῆ του, ξαναπῆγε τῆς Κατινούλας, τῆς ἔφερε μᾶ δυο ἀστατες φημεριδοῦλες να διασκεδάτῃ, τῆν παρηγορήση, και πάλι σπιτι του, ὅπου δούλεψε γερᾶ. Του ἔστρεψε τώρα ὡς και το νοσοκομείο. εἶλεγε να τῆν ἀφήση ακόμη τρεις μέρες, ὡς τῆν τετάρτη, να τῆν ξετάσουνε πᾶ με τὰ σωστά τους για το πλεμόνι, που μήτε το προσέζανε, να πάρουνε μέτρο και για τὰποδέλοικα που τῆν ἐνοχλοῦσαν. Ὡς τότες ἡ θερμοκρασία τῆς κεριακῆς σαν παράξενῆ, 37°6—36°1. Ἡ Άνα ἔδρισκε μάλιστα κάθε φορά που τῆς ἔκανε βίζιτα, πως το νοσοκομείο τῆν ἀρκαζε. Ο Άντρέας άφτός, δὲν ξέρω πως, σὰ να μὴν τῶνωισσε σὰ να μὴν τῶβλεπε. Ἀπὸ τον πόθο του για το καλό, από τῆν πλάνη του τῆν ἀνίκητη, από τῆν ἐνεργεια τῆς ψυχῆς του, μπορεῖ να παραμελοῦσε και μερικᾶ ἡ ματιᾶ του, ὅσα κι ἂν εἶδε στο Νοσοκομείο με τὰ ματιᾶ του. Περνοῦσανε, νόμιζε ἀμείως πως ὅλα καλά, ὅλα τακτικᾶ. Πείστηκε λοιπόν και δὲν πείστηκε. Του άρεσε ὅμως, ὅπως του άρεζε καιθε κωνονικό, ἡ συμβουλῆ τῆς Άνας ναχουνε δυο γιατροῦς, έναν εἰδικῶ για τῆ φούσκα, έναν για τῆ γενικῆ τῆν κατάσταση. Σπιτι δηλαδή. Ἐννοεῖται, ἡ Κατινούλα έπρεπε πρώτα να ξαναρθῆ.

Τῆ δευτέρᾶ πρωῆ, πετάχτηκε στο νοσοκομείο,

νά δὴ καὶ τὸ 'Ρατιέρη, καθὼς συμφωνήσανε. Ὁχτώ-
μιση. Ἐννιά. Ἐννιάμιση. Ψυχὴ. Τέλος νά κι ὁ
γιατρός μας. Τὸν εἶδε μόλις μιὰ στιμούλα, μόλις
πρόφτασε νά τοῦ πῆ πὼς τὴν ἀβριανή, τρίτη, θά
τὸν προσμένῃ στὸ ἐργαστήρι του. Ἀποφασισμένοι
κιάλας ὁ Ἀντρέας νά ξεμπερδέψουμε ἀπὸ τὸ Νοσο-
κομεῖο.

Γυρίζει καὶ τῆς κάνει.

— «Τί λές, Κατινούλα μου, πάμε σπιτί;»

Σπίτι! Ὅτι πού τὴν ἔκουσε τὴ λέξη τῆ γλυ-
κειά, τὰ λούλουδα τῆς χαρᾶς παρεχυθῆκανε στὸ
μαραμένο πρόσωπό τῆς δροσιώθηκε ἡ καρδιά τῆς.
Δίσταζε ὡς τόσο· νόμιζε πὼς δὲν πρέπει ἀκόμη,
δὲν πειράζει.

«Σπίτι; Ἔτσι, ἀμέσως; Ἄχ! ναί, νά
πάμε».

Τὰ συγύρισε ὅλα ὁ Ἀντρέας μάνι μάνι, πῆρε
τὴν ἀδεία, τὴν ἔβαλε στὰ μᾶξι. Μὰ ὅσο πρόθυμος κι
ἂν εἶδεινε, μέσα του συλλογιότανε μὲ κημὸ πὼς τὸ
κάτω κάτω δὲν μπόρεσε τὸ παιδί του νά χειρουρ-
γηθῆ, πὼς ἐρεθίσε ἀχειρουργητὸ ἀπὸ τὸ Νοσοκο-
μεῖο.

Στάμαξι, τοῦ δηγήθηκε πιά ξιθάρβα τὰ βιάσα-
νά τῆς, τοῦ δηγήθηκε πιά ἡ Κατινούλα τὰ καθέ-
καστα. Τοῦ ξεμυστερέφτηκε πὼς κάθε μέρα, πρωὶ
καὶ βράδι, ὄχι μιὰ φορὰ, νόμιζε πὼς θά πεθάνῃ.
Ἐπειτα τὸν κοίταξε καὶ μισογερομένη πρὸς τὸν Ἀν-
τρέα, τοῦ ψιθύρισε νόστιμα νόστιμα, μὲ τὸ ὕφος, μὲ
τὸ παρακάλιο, μὲ τὸ κίνημα τοῦ παιδιοῦ πού πάει
νά πιάσῃ τῆς μάννας του τὸ φουστάνι.

— «Νά μὴ μ' ἀφήσετε ἄλλη φορὰ πιά ἔτσι, μα-
κριά σας».

Πὼς ἀλλάζουμε, πὼς τρέχουμε τὰ θρόνινα, πὼς
βρολοῦνε καὶ πὼς μᾶ; συμπαίρουμε! Τοῦ πόνεσε
τοῦ Ἀντρέα, σὰν τοῦ τὸ εἶπε ἀπτό ἡ Κατινούλα,
τοῦ πόνεσε καὶ τοῦ φάνηκε σινάμα πὼς τόντις ἀδύ-
νατο νά τῆ χωριστῆ — καὶ κείνη τῆ στιγμή δὲν ἤ-
ξερε πὼς στὸ τέλος τῆς ἰδίας βδομάδας, τὸ σάββα-
το, ἐμελλε νά φύγῃ μακριὰ μὲ τὴν Κατινούλα, μα-
κριὰ νά τὴν ἀφήσῃ, καὶ μάλιστα πὼς ἡ Κατινούλα
θὰ τὸ ζητοῦσε ἀπτό μοναχὴ τῆς.

Γιὰ τὴν ὥρα, τρέχανε μὲ τὰ μᾶξάκι στὸ σπιτί
τάγαπημένοι, χαρούμενοι κ' οἱ δύο, ξελαφρωμένοι πού
γλυτώσανε ἀπὸ τὴν κολασή, ἀπὸ τὸ ἔδοξο τὸ πο-
τάμι πού σὲ καμιὰ θάλασσα δὲν κατεβλίνει — *la
fiimana onde l mar non la vanto*, — ἀπὸ τὸν
Ἀχέροντα πού ρεῖ μετὰ στή μέση τοῦ πολιτισμοῦ,
πού τὸν κόφτει σὲ δύο κομμάτια καὶ τὸν καταστρέ-
φει, πνίγοντάς τονε στὰ ἕδρα του τὰ μολεμένα τὰ
νερά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Οιδίπους

Μόλις ἀνάσανε ἡ καημένη τὸν ἀέρα τοῦ σπιτιοῦ
τῆς τοῦ ἀγαπημένου, κι ἀναξέρωσε ἀμέσως. Τὴν πῆ-
γε πρῶτα πρῶτα στὸ ἐργαστήρι του, νάναπαρτῆ σὲ
μιὰ πολθρόνα πού τὴν εἶχε πιάσει γιὰ λόγῳ τῆς
μεσημέρι, κάθησε στὴν τραπεζαρία· ξεκουράστηκε,
τὸν τζάκισε κιάλας τὰ πόγεμα στὴν κρεββατοκάμερή
του, ἐνῶ δούλεβε ὁ Ἀντρέας τὴ νύχτα, κοιμήθηκε
λαμπρά· ἡ ὄρεξη, ὁ ὕπνος, τὸ κέφι, ὅλα στὴ θέση
τους. Μὰ τὸ ναί, λές καὶ πᾶχανε το κορίτσι. Στρώ-
νανε λίγο λίγο κ' οἱ θερμοκρασίες ἀπὸ τῆ δεφτέρα,
εἴκοσι ἑφτά, καὶ κάτω 37° — 37°5, 36°4 — 37°8,
36°1 — 37°5, 36°5 — 37°3, 36°3 — 37°5,

Μὰ αἱ εἴξ μέρει ἐκείναι, ἀπὸ τῆ δεφτέρα τὸ πρωὶ
ὡς τὸ σάββατόβραδο, δύο τοῦ Χριστοῦ, σταθήκανε
κῆποσο κυματιαστές, δηλαδή σὰν τὰ κύματα πό-
τε ἤσυχες πότε φουρτουνιασμένες, ὅπως τυχαίνει ὁ-
ταν εἶναι νά κάμης καμὴν ἀπόφαση σπουδαία, ἢ ἀ-
κόμη κι ἀπὸ τὴν ἔλαμες καὶ θαρρείς πὼς σιγάνεψε
ἡ καρδιά σου. Τὸ βέβαιο εἶναι πού ἀπὸ τότες ἀρχί-
σε, κ' ὡς τῆ στερνή του τῆ στιγμή ὁ θόρυβος δὲν
ἔπαψε, δὲν ἔπαψε τὸ δρολάπι νά φυσομανᾶ στὰ σω-
θικά τοῦ Ἀντρέα.

Μὲ τὸ πρῶτο ταχυδρομεῖο τῆς τρίτης εἴκοσι

ὄχτώ, ἐξιόλογο γράμμα τοῦ Σεβιλᾶ. Ὁ Σεβιλᾶς ἀ-
παντοῦσε στὸ γράμμα τοῦ Ἀντρέα τῆς περασμένης
πέμτης, ὅταν ὁ Κλυζίου δὲν ἤξερε ἀκόμη πὼς νά
πιάσῃ τὸ χειρουργημα Πιάναται περίφημα, τοῦ ἔ-
γράφε ὁ γιατρός, τοῦ ἔγραψε καὶ τὸν τρόπο. Ἀνα-
γάρλιασε ἡ Κατινούλα, σὰν τὰ διάβασε. Καὶ μάλι-
στα ἔμαθε τότες ὁ Ἀντρέας πὼς ἀπὸ καιρὸ τὸ πε-
θυμοῦσε ἡ καημένη νά παραδοθῆ στὰ χεῖρα τοῦ κ.
Σεβιλᾶ, τὸ στοχάστηκε, λείει, ἀπὸ τὸ καλοκαίρι, ἀπὸ
τὴν πέμτη τρεῖς τοῦ Τρυγητῆ, πού ἦρε ὁ κ. Μα-
λαμῆς στὸ ζοχικό τους, καὶ τὴν κοίταξε. Τὸν κνη-
γοῦσε φαίνεται τὸν Ἀντρέα ἡ μερομηνία ἐκείνη καὶ
καθε τόσο ἔβγαине κᾶτι νά τοῦ τῆ θυμίσῃ. Πρόστεισε
κιάλας γλυκὰ ἡ Κατινούλα πὼς ἀπὸ τότες, εἶπε τὸν
πόθο τῆς στὸν ἀφέντη νά τῆ δῆ κι ὁ Σεβιλᾶς. Ἀπτό,
δὲν τὸ θυμότανε διόλου ὁ Ἀντρέας.

Ἀπὸ ὅμως ἡ Κατινούλα τὸ ἤθελε, ἔρχισε τώρα
νά τὸ συλλογιέται κι ὁ ἴδιος πὼς μποροῦσε τάχα νά
τὴν πᾶρῃ στὸ Μπ... πὼς ἴσως εἶτανε καὶ τὸ πιὸ φρό-
νιμο. Μὰ μῆκε ὁ νοῦς του ἀμέσως σὲ ταραχὴ με-
γάλη. Πὼς γίνεται ἀπτό; Τὴν ψεσινὴ ἀκόμη δεφτέρα
τὸν παρακαλοῦσε ἡ Κατινούλα νά μὴν ἀπομεινῆ ἔτσι
ἄλλη φορὰ μακριὰ του. Κι ἄχαφνα γύρεβε Μπ... καὶ
Σεβιλᾶ. Γιατί; Ἀλήθεια πού τὴν Κλινικὴ ἐκεῖ
κάτω τῆ γνῶριζε, τὴν ἀγαποῦσε, δὲν τὴν εἶχε γιὰ
ξένο σπιτί, ὅπως τὸ νοσοκομεῖο. Λαχταροῦσε καὶ νά
γυιάνῃ, ἔλπιζε πὼς θά τῆ γιατρέψῃ ὁ μπιστεμένος
τῆς ὁ γιατρός. Ποῖος ξέρει ὅμως ἂν ἴσια ἴσια στὸ νο-
σοκομεῖο δὲν ἔκουσε τίποτις γιὰ τὴν ἀξέρωστια τῆς
ἀπὸ τίς νοσοκόμας, ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς πού δὲν τὰ
μασοῦνε μπροστὰ στοὺς ἀξέρωστους; Ποῖος ξέρει ἂν
εἶχε τόντις ἐλπίδα κι ἂν τὸ καλὸ τὸ παιδί δὲν ἤθελε
νά φύγῃ ἀπὸ τοὺς δικούς τῆς, γιὰ νά μὴ χαλᾶσῃ μὲ
τὸ θάνατό τῆς τὸ πρόσωπο τῆς Μοιρίτας;

— Συνηθισμένη, συνηθισμένη, μουρμούριζε μέσα
του ὁ Ἀντρέας, νά τοὺς κρύφτῃ τοὺς καημούς τῆς.
Τὸ κατάλαβα κι ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο, ἄμα βγήκε.
Ἄς προσέξω, ἄς προσέξω μῆπως καὶ τὰ καταλάβω
πάλι ἀργά! Τάχα κατάλαβα τίποτις μὲ τὴν Ὀλια
μου; Ἡ Κατινούλα, καὶ τὸν ἠρωισμό τῆς τὸν κρύ-
φτει, σὰν τὴν Ὀλια. Ὁχι! Ὁχι! Ἀδύνατο. Δὲ
βαλεῖ τίποτα μὲ τὸ νοῦ τῆς, τὸ παιδί. Δὲ γίνεται
καὶ νά βάλῃ πράματα πού δὲν εἶναι. Τὸ Μπ... θά
τῆ σώσῃ. Βλέπουμε τὸ λοιπὸ, κι ἂν τὸ βρούμε ἀ-
ναγκαῖο, πηγαίνουμε, σὲ καμιὰ δεκαπενταριά μέρες».

Ἔτσι βασιανίζότανε ὁ Ἀντρέας ὁ μεθοδικὸς ὁ ἄρω-
πος πού δὲν τὸ χωροῦσε τὸ μυαλό του πὼς ἕνας ἄρω-
στος λείει κι ἀντιλείει, πὼς ἐρημος καὶ μακρινὸς τοῦ
φαίνεται ὁ τόπος ὅπου πεθαίνει, πλοῦσιος καὶ γειτο-
νικὸς ὁ τόπος ὅπου θά ζωντανέψῃ. Μὲ τῆ σκέψη, μὲ τῆ
σφρόνηση, μὲ τῆ λογικὴ, γύρεβε νά τὰ κυβερνήσῃ ὅλα.
Τοῦ χρειαζότανε καιρὸς γιὰ νὰ γυιάσῃ τὰ καθέκαστα,
νά τὰ συλλογιετῆ, νά τὰ βολέψῃ. Μὰ ὁ καιρὸς, πού
εἶναι ἀσπλαχνος ἀφέντης, πὸ ταχτικὸς ἀκόμη κι
ἀπὸ μᾶς, μὲ τὴν ταχτικὰδα του τὴν ἀλύπητη, ἀ-
ναποδογορρίζει τὴν τάξη τῆ δικῆ μας καὶ μᾶς φέρνει
σὲ ἀταξία. Τᾶλεγε ὁ Ἀντρέας τὸ πρωὶ τὰ πόγεμα
πρηνουσιώστηκε ὁ κ. Ῥατιέρης, ὅπως τὸ εἶχανε συ-
φωνημένο. Κάθησε ἀπὸ τίς τεσσερεῖς στίς ἑφτά. Λό-
για καὶ λόγια. Τοῦ μίλησε πάλι γιὰ ταπώματα καὶ
νιτρότο. Εἰλικρινὰ τοῦ μελόγησε ὁ Ἀντρέας πὼς
στοχαστήκανε καὶ τὸ Μπ...

Σηκώθηκε τότες ὁ γιατρός πού ἴσως καὶ βιαζό-
τανε νά βρῆ μουστερή, πού ἴσως — ἄχ! ποῖος θά μᾶς
τὸ ξεδιαλίθῃ; — Τοῦ τὰ ξεκαθάριζε ἀπὸ συνείδηση
ἀπαγγελματικὴ, καὶ τοῦ ἀποκρίθηκε·

«Καλὰ τὸ στοχαστήκατε. Ὁ κ. Σεβιλᾶς τὴν
ξέρει· μπορεῖ νά κινή, πὸ σωστά. Στὴ θέση ὅμως
πού εἶναι ἡ ἀξέρωστη, δὲν πρέπει νὰ γυρῆσετε. Ἡ νά
τοῦ τὴν πᾶτε ἀμέσως, χωρὶς νά τῆς κάμουμε τίπο-
τις ἐδῶ, ἢ νὰ γυρῆσουμε ἄθριο. Σᾶς τὸ λέω, γιὰτὶ
ἔχω τὴν πεποίθηση — τὴν πεποίθηση μονάχα, ἐπειδὴ
δὲ σᾶς τὸ τᾶξω ρητὰ πὼς σὲ δύο βδομάδες μὲ τὸ
νιτρότο, τὰ κουκκίδια ἐκεῖνα θά λείψουν».

Κ' ἔσυγε.

Λοιπὸν ἴδου τώρα καὶ τὸ ζήτημα ξάστερα θε-
μένο. Ἰδου κ' ἡ φουρτούνα. Ὁ Ἀντρέας εἶχε κι
ἀπτότις μιὰ πεποίθησι, πὸ γερὰ μάλιστα μέσα του
βιζωμένη ἀπὸ τὴν πεποίθησι τοῦ Ῥατιέρη, δηλαδή

πὼς ἂν τὴν κρατοῦσε σιμά του τὴν Κατινούλα, νά
τῆ νοιάζεται μέρα νύχτα, θά τῆ γιατρέψῃ, καὶ πὼς
τὸ χρωστοῦσε νά τῆ γιατρέψῃ. Μῆπως τάχα δὲ λο-
γαριάσεις καὶ τὴν ψυχικὴ τῆς γιατρεία, τὴν παντο-
τινὴ παρουσία;

Ἡ Κατινούλα, τὸν περασμένο τὸ χειμῶνα, ὅταν,
εἶτανε ὁ Ἀντρέας στὸ μάθημά του, ὅταν ἔβγαине
κοίταξε ἀπὸ τὸ παράθυρο, πότε θά ξαναβρῆ ὁ μονα-
δικὸς τῆς ὁ γιατρός, κι ἄμα ξαναρχότανε, ἄμα τὸν
ἔκουγε, τὸ βῆμα του τῆ ζωογονοῦσε. Πὼς θά μπο-
ρέσῃ μακριὰ του; Ἐλα δὲ ὅμως πού σήμερα κι ἀπτό
γύρεβε νά φύγῃ. Μὰ καὶ νά μὴ τὸ γύρεβε, ἡ λογικὴ
τί γίνεται; Ὅτῃ τῆ θυσιάσῃ στὸ αἰσθητὰ σου; Τὸ
κάτω κάτω, ἀσφάλεια καμὴ μὲ τὸν κ. Ῥατιέρη
δὲν εἶχανε, μῆτε μὲ τοὺς Παρισίανους. Νά ξαναρ-
χίσουνε τὰ περσινὰ καὶ νά τοὺς τῆ σακατέψουνε ἀ-
κόμη; Σῶσε, Κύριε! Καὶ τί ἐφτόνη, νά τὴν πᾶρῃ
ἀπάνω του ὁ Ἀντρέας! Ἀνατριχίλαξε ἡ Κατινούλα
μὲ τὴν ἰδέα μονάχα πὼς θά τῆς πασπατέψουνε πάλι
τῆ φούσκα. Στὸ Μπ... σίγουρα τὰ πράματα. Γλυ-
τώσουνε ἀπὸ τὰ βιάσανα κι ἀπὸ τίς ἀνησυχίες. Νά
πύμε τὴν ἀλήθεια, ὅτε στιγμή δὲν τὸ συλλογι-
στηκε ὁ Ἀντρέας νὰ πομακροῦνῃ τὴν Κατινούλα, γιὰ
τὸ λόγο τάχα πὼς ἡ ἀξέρωστια ἐπικίνδυνη καὶ μπο-
ροῦσε νά κολλήσῃ σπιτί. Ἄν ἡ Κατινούλα εἶτανε
ἀδερφή τῆς Μοιρίτας, μῆπως σὲ τέτοια περίστασι
θά διώχνανε τὴν ἀδερφή; Ὅταν εἶνε μάλιστα πει-
ρωσιμένο τὸ κακὸ σ' ἕνα μέρος, σφαλολιγτὸ κι ἀ-
κόλλητο; Ἀπτό λοιπὸν ὅπως ἡ τύχη τὰ φέρνει.
Δὲν πιστεῦε κιάλας στὴ φουρτούνα, δὲν πιστεῦε
στὴ διάγνωσι τοῦ Κλυζίου ὁ Ἀντρέας. Δὲν πιστεῦε
πολύ κ' ἡ Ἄννα, ἴσως ὄχι ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ ψυχολο-
γικά, παρὰ πολὺ περισσότερο, ἀπὸ τὴ συνηθισμένη
τῆς ἡμερῆ ἀφερημάδα. Σῶφωνα ἔμωσ κ' ἡ Ἄννα πὼς
νά πᾶνε καὶ τὸν παρακινῶντε καμποσο. Ἐγράψε ὁ
Ἀντρέας τοῦ Σεβιλᾶ κι ἀποφασίστηκε τὸ ταῖδι.

Ἀποφασίστηκε, μὰ δὲν ἔπαβε μέσα του ἡ φουρ-
τούνα.

Τὴν ἄλλη μέρα, εἴκοσι ἑννιά τοῦ Σποριά, τετάρ-
τη, πολεμοῦσε ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς πρὸ βράδι νά πειστῆ
μὲ καθε τρόπο, μονολογώντας μὲ τὸν ἑαυτὸ του ἢ
κουβεντιάζοντας μὲ τὴν Κατινούλα, πὼς καλὰ τά-
ποφάσισε. Πληροφορήθηκε γιὰ τὰ τραῖνα, ἔστειλε κι
ἀγόρασε δρομολόγι, τηλεγράφησε τοῦ Σεβιλᾶ, εἰδο-
ποίησε τὴν Ἐταιρία νά τοῦ κρατήσουνε θέση χωρι-
στή. Ἐτυχε ὅμως ἐκείνη τὴν τετάρτη, ὅλα νά τοῦ
ἔρθουνε στραβά ἢ τουλάχιστο ἀπτότις, ὅλα σκουρα νά
τὰ βλέπῃ. Ὁ ὕπνος τῆς Κατινούλας σὰ λιγάκι ἀ-
νήσυχος, σὰ λιγάκι νεβρικός τῆ νύχτα, πού καὶ πού-
νόμισε λοιπὸν πὼς εἶτανε ἀπὸ τὴν ἀπόφαση πού κά-
μανε χτές, ἀπὸ τὴν πίκρα τοῦ μισμοῦ. Τὸ θαρρεψε
ἀκόμη πὸ πολὺ μὲ κᾶτι πού τοῦ εἶπε τὴν ἰδίαν μέρα
ἡ Κατινούλα. Μιὰ γλυκειὰ ἰδέα τὰ πόγεμα, τῆς πέρσσε
ἀθῶα κι ἀγνή, ἀπὸ τὸ νοῦ. Ἦθελε νά πᾶρῃ ἐκεῖ κατῶ
μαζὶ τῆς ἕνα θυμητάρι τοῦ Ἀντρέα, μὰ ἕνα θυμητάρι
πού νᾶχῃ τῆ σημασία του, μιὰ σημασία ἰδιαίτερη· ἔ-
πρεπε κάπως νά τῆς θυμίσῃ ἐκείνης πού ἄντρα ποτέ
τῆς δὲν ἀγάπησε, πού καὶ τώρα καθαρὸ ἀγάπη δὲν
μποροῦσε νά δώσῃ κανενός, νά τῆς θυμίσῃ πὼς μ' ὅλα
τῆς τὰ χαλᾶ, μ' ὅλα τῆς τὰ κατάντια εἶναι μόνο καὶ
μόνο δικὴ του, δικὴ του ἐκείνου πού τῆ γλύτωσε, τοῦ
Ἀντρέα πού θά τῆ γλυτώσῃ, τοῦ ἀφέντη, κ' ἔτσι,
ὅτι θά τῆς χαρίζῃ ὁ Κύριος, θά τῆς τὸ χαρίζῃ,
λέει, σινάμα καὶ ἡ Κυρία. Εἶδε σ' ἕνός χυσοχού
μαγαζὶ μιὰ σορὰ κᾶτι ἀσημένια δαχτυλιδάκια πού
κοστίζαν ἑνάμισι φράγκα. Ἐνας ἀπλὸς γύρος μὲ λου-
λουδάκι στὴ μέση. Παρακάλεσε τὸν Ἀντρέα νά τῆς
φέρῃ ἕνα καὶ πρόστεισε πὼς ἂν τοῦ φαίνεται πολὺ,
ἂν τυχὸ δὲν τὸ ἐγυρίνει, νά μὴν τοῦ μέλει διόλου,
γιὰτὶ διόλου διόλου δὲν πειράζει.

Τὴν ἀβριανή, πέμτη, τριάντα τοῦ Σποριά, τῆς
ἀγόρασε ὁ Ἀντρέας τὸ δαχτυλιδάκι στὸ ἴδιο τὸ μα-
γαζὶ ὅπου τὸ εἶχε εἰδωμένο ἡ Κατινούλα. Μὰ συλ-
λογίστηκε ὁ δύστυχος καλὰ καὶ σώνει πὼς τοῦ τὸ
γύρεψε γιὰ νά τῆχῃ ἀπάνω τῆς, ἀκόμη καὶ μέσα
στὸν τάφο, θυμητάρι. Μόλις διαλύθηκε ἡ κακὴ ἐν-
τύπωση μὲ τὴν ἀδολὴ χαρὰ τῆς, σὰ γύρισε σπιτί
κι ἄνοιξε τὸ κουτάκι, σὰν ἔπιασε ἡ Κατινούλα τὸ
δαχτυλίδι τὸνεϊρεμένο τῆς καὶ ποθητό. Ἡ φούσκα

της όμως της πονούσε κάμποσο από το πρώτο έννοιωθε αδύνατη και κουρασμένη. Τό βράδι, όταν την ανέβασε στην κάμερή του, ακκούμπησε μια στιγμή το παιδί στην πολθρόνα του γραφείου όπου δούλευε ο Αντρέας κάθε απόγεμα. Ο Αντρέας κ' ή Μοιρίτα της είχανε βγάλει παρατσούκλι, για να τή διασκεδάσουνε ή να τής πούνε τάχα πως του κάκου και δε σκαμπάρει από γιατροσύνη. Τή λέγανε το καημένο το ζώο, τ'αγαθό το ζώο, και τής άρεζε να τ'ακούη. Λοιπόν και τότες που αναπάφτηκε στην πολθρόνα προτού άνεβη να πλαγιάση, τή βώτησε παίζοντας ο Αντρέας.

— «Τί έχει το καημένο μου το ζώο;»

— «Τό καημένο το ζώο είναι πεθαμμένο», του άποκρίθηκε ή Κατινούλα, γιατί θυμήθηκε κάποιον τραγουδι που τ'αυθε από ένα φίλο του σπιτιού, νόστιμο κι άστειο τραγουδάκι όπου ο λόγος για τον κύρ γαϊδαρο που διαβάζει τή διαθήκη του ο νοτάρης, ενώ ψέλλουσε βροντόφωνα οι κληρονόμοι. «Τό καημένο το ζώο είναι πεθαμμένο, La pauvre hôte est morte!» Τό στίχο θά τον έλεγε και ή Κατινούλα για να γελάση, όσο κι άν είχε το δικαίωμα να στοχαστή με τ'α σωστά της πως αλήθεια την άφανίσανε οι γιατροί. Μά ο Αντρέας τό πήρε για τραγουδι του Χάρου, για προμήνυμα τραγικό, και φοβερά ταραχτική. Δέν έπικε μέσα του ή τρικυμία.

Τήν παρκεβή, πρώτη του Χριστού, έγινε πάλι άνω κάτω. Έπρεζε στο νοσοκομείο να πληροφορηθη για τ'αποτελέσματα της χυμικής ανάλυσης. Βρήκε τον κ. Ρατιέρη, τον κ. Σεβιλιά κ' έναν έξωτεριό. Τά λόγια τους μασημένα κι αδύνατο να ξεκαθάριση τ'α πράματα. Αήλωσε βητά στο τέλος του κ. Ρατιέρη πως άπόλυτη ανάγκη να τελεγραφήση του Σεβιλιά και τον παρακάλεσε να του ύπαγορέψη ο ίδιος τό τελεγραφήμα.

Κοντοστάθηκε ο Ρατιέρης. Έπειτα γυρίζει και του κάνει.

— «Τό τελεγραφήμα; Ίδου. Ίστολογική ανάλυση άρνητική για φυματίωση.»

— «Λοιπόν είχα δίκιο», ξεπρόβλε ο Αντρέας

— «Τί τ'α θέλετε; Ο γιατρός είναι άθροπος μπορεί να γελαστή.»

Μά ο έξωτεριός κι ο παρκαγιατρός είχανε άλλη γνώμη, δηλαδή πως γελάστηκε τό χυμείο ή πως ή ανάλυση τό κάτω κάτω τίποτα δε σημαίνει.

Ο Αντρέας ζήτησε του κ. Ρατιέρη να του δώση μια σημείωση, που να τή δείξη του Σεβιλιά, για όσα είπε τότες στο φυσικοκοίταγμα ο Κλυζιούς, για όσα τούς συβούλεψε κατόπι ο ίδιος ο Ρατιέρης, για όσα ξεδιάλισε τό χυμείο, κ' έφυγε τρεχάτος. Τή σημείωση δέν άργησε ο φίλος να του τή σκαρώση, του γύρισε μάλιστα για μια σημείωση και για μια βίζιτα, επειδή μια φορά μονάχα ήρθε, σ'αδόντα φραγκα χρυσά. Οχ λογάριζε φαίνεται ο έσωτεριός μας και τις βίζιτες που πρόσμενε απ' άφτόνε ή Κατινούλα στο νοσοκομείο. Τί τον έμελε τον Αντρέα; Λαχτάρα είχε ο άθροπος να γλυτώση από τις αντίλογίες, από τις άθεσαιότητες κι από τις άταξίες. Πήγε σπιτι, μπήκε στην τραπεζαρία, όπου καθότανε όλοι και τούς έμαθε τ'α περίφημα τ'αποτελέσματα. Πρόσπεσε όμως για κάθε άπαντεχούμενο και για να μη βάλη τίποτα με τό νού της ή Κατινούλα, πως και τοπική φυματίωση να είτανε, πάλι δέν πείραζε. Η Κατινούλα τ'ακούγε ήσυχα και καμιά ταραχή μέσα της δέν έννοιωθε. Μά ή Αντρέας, όσο κι άν προσπαθούσε, άναποδογυρισμένος από πάνω ίσα με κάτω. Τάπογεμα, κατακουράστηκε τό κακό. Τελεγραφήμα του Σεβιλιά ενά μη βιαζούνταν, ως που γίνη διάγνωση πιδό σίγουρη. Πρόφτασε και γράμμα του καλού γιατρού όπου του ζήτηούσε, πως με φυσικά φυματιασμένη δε θά μπορούση να πιάση δουλειά και πως θάναγκαστή να δ'η, να παρακολουθήση μέρα τή μέρα, με σταθρομένα τ'α χέρια, της άβρωστης τον ζεπεσμό. Δέν ήξερε άκόμη ο Σεβιλιάς τ'α πρώινά του νοσοκομείου. Του τ'α τελεγράφησε άμέσως ο Αντρέας και του μήνησε πως σε τέτοια

παραζάλη, μόνο σ' άφτόνε τούς άπομνήσκει μπιστοσύνη και πως θά πάνε.

Θά πάνει—Η να μην πάνε; Άχ! που ήτυχία; Σταθήκε ο Αντρέας στή μέση του έργαστηριού του και φώναξε.

— «Τί να κάμω; Τί να κάμω;»

Μπήκε δίπλα στο καμαράκι όπου άπάνω στην τζιμινία είχε στημένη τή φωτογραφία της Ολίας. Τήν τήραξε άπελπιστικά, να τον ήδηγήση να του πη. Του είπε ο τι έλεγε μέσα του κι άφτός.

— «Νά μου τή σώσης!»

Μά πως; Άχ! άφτό δέν τόλεγε.

Άνέθηκε στο σπιτι ο Αντρέας. Πήρε κατ'αμερα τήν Άννα.

— «Βλέπεις, άδερφή μου; Από τή σημερινή μας τήν άπόρση κρέμαται θάνατος ή ζωή. Καιρός άκόμη. Στο Μπ... να τήν άφήσουμε, ή εγώ εδω στο Παρίσι με τ'α γιατρικά μου, με τήν έννοια μου, ίσως και με τή βοήθεια του Ρατιέρη, όπως μας φωτίση κι όπως μπορώ, να τή γειάνω; Η Άννα τό κάτεχε πως ο χωρισμός θάτανε βάσανο για τον άθροπο που χωρίστηκε τήν Ολία και ποτέ του δε λησμονούσε. Ός τόσο δέν του συβούλεψε να μείνουνε, χωρίς όμως και να του συβουλήση βητά πως να φύγουνε.

— «Όπως νομίζεις, άδερφέ μου. Κι αλήθεια να είναι όσα σου γράφει ο Σεβιλιάς προτού δ'η τήν καημένη μας τήν άβρωστη, πάλι καλύτερα θά φροντίση από κάθε γιατρό που δε γνωρίζει τήν Κατινούλα, που δέν τή χειροφύργησε. Κατά τήν δική σου τή γνώμη να δ'ηγηθής, έσύ να κρίνης.»

Πως να κρίνη ο δύστυχος; Ο χωρισμός έχει κάτι τόσο πικρό, τόσο άγριο και για τον Αντρέα τόσο άβέβαιο, που του κοβότανε ή κρίση, του σκαματούσε ο λογισμός. Μπορεί κι από τότες να τονε παραδερνε άνήξερά του κανένα προαισθημα για τον έαφτό του τον ίδιο.

Συλλογίστηκε τουλάχιστο πως ίσως και να μην ήθελε, ίσως και να δίσταζε από έγωισμό, για να μην είναι μακριά του τό παιδί και μόνος του να ταράζεται ολόενα. Τόν ταράζανε τότες και τ'α παραμικρά, τ'α πιδό άσχημαντα. Τήν παρασκευή βραδι, τήν τελεφταία νύχτα δηλαδή που πλάγιαζε ή Κατινούλα στο Παρίσι, προτού άνεβη στην κάμερή της, στο πρώτο πρώτο σκαλοπάτι, γύρισε και με τό χέρι, έκαμε πως στέλνει ένα φιλάκι της Μοιρίτας, για να τό βρη τάχα στο κρεβδατάκι της, όταν πάη κι άφτη να κοιμηθή. Άπλό κίνημα και τρυφερό, που τό συνήθιζε ή Κατινούλα, και που τή μέρα εκείνη φάνηκε του Αντρέα σ'α στερό κίνημά της, σ'α θλιβερός της άποχαιρετισμός στη λατρεμένη της. Όταν κατέβηκε, τον πήρανε τ'α κλάματκ. Οχχουνε ο Αντρέας δάχρια περισσότερα, πιθανό και να μην τό κουνούσε από τό Παρίσι, αν ήξερε πως ή Κατινούλα, ή ώρα μια τ'α μεσάνυχτα. Ξύπνησε και φώναξε τήν άδερφή της, να τής παραγγείλη—γιατί τότες μονάχα τό στοχάστηκε—πως να προσέχη τ'α πράματά της, όσα δε χρειάζεται μαζί της και τάφηνε στο κομμό της, για να τ'α βρη ύπως είνε στο γυρισμό της, ή αν τύχη και δε γυρίση, να τ'αχη δικά της ή άδερφή. Άπονήρεφτα τόλεγε ή Κατινούλα, έτσι, για τήν καλή τήν τάξη, για τήν άδερφή της, όχι από τή λύπη του μισεμού, άφού λαχταρούσε να γειάνη κι όλο στή γιατρεία της π'αγαινε ο νούς της. Μά στή διαθέση που είτανε τήν παρασκευή, δε θά τό καταλάβαινε ο Αντρέας. Τό σάββατο πάλι δυό του Χριστού, σηκώθηκε άλλος άθροπος. Γαλήνη. Μόλις άνοιξε τ'α βλέφαρά του, και ψιθύρισε κάτι λέξεις μιας άρχαίας επιγραφής που κάπου τή διαβάσε και που τήν έβλεπε τώρα στα μάτια του γραμμένη, ώρθογραφημένη όπως τήν έθαζε και τό βιβλίο.

Νόμιζε τώρα ο Αντρέας πως όλα του κόσμου τάγαθά, μαζί θά τάπολαψη με τήν υγεία της Κατινούλας. Ο κανονικός, ο μεθοδικός ο άθροπος φαίνότανε και στα αισθήματά του πάντα σ'α μονοκόμματκ, μονοκόμματες οι άλλαγές του ή όλος χαρά ή όλος θλίψη. Έννοείται πως άφτό δέν τό κυβερνούσε, δέν τόκανε πιτηδες τό είχε τό φυσικό του κ' ή ψυχή του από γεννητιμό της έμοιάζε τότες γεωμετρική. Δις άβρώστια να τήν πλάκωνε, άμα πολεμούσε με τ'αναποφάσιστα και τ'αβέβαιστα. Γύριβε άμέσως να γλυτώση κι ο Αντρέας σταναχωριότανε, ήθελε βάρση όπου να πατήση. Τόννοιωθε ο ίδιος και για τόυτο πέρασε από τό ένα στέλλο άκρο, από τή φουρτούνα στην μπουνάτσα. Κ' έτσι μπόρεσε ή Κατινούλα να βγη στο ταξίδι με σύντροφο που τό ξεγνοιαστο πρόσωπό του, τό ήτυχό του τό θάβρος της έδινε δύναμη κ' έλπίδα. Μήπως κίελας ο Αντρέας δέν τό χρωστούσε να παίρη άπάνω του μέρα νύχτα, για να παίρη άπάνω της και κείνη; Τέτοιο χείος αλήθεια ποτέ του δέν τ'αμειλούσε και πρόθυμος κάθε στιγμή, κάθε δεσφερόλεφτο, άκόμη κι όταν άπελπισία τον παραδερνε, να βοηθή, να κανακίβη τό παιδί του.

Φύγανε χιρούμενοι τό βράδι. Τάπογεμα ή Κατινούλα είχε συγυρίσει τό έργαστήρι, σκουπίσει τ'α γραφεία, στοιάσει μάλιστα σε μια γωνιά ένα σωρό κουτιά σπέρτα όπως της έμαθε ο Αντρέας να τ'α στοιάζει, πυραμιδίστα. Του άρεσε πολύ που τό συλλογίστηκε, σ'α για να του δείξη πως κι από μακριά θά τό άναθε τό κουραγιο! Λοιπόν τήν κατινή πυραμιδίστα, με τ'α τέσσερα τ'α κουτάκια της, είπε να μην τ'αγγίξη, ώσπου ή Κατινούλα να ξαναβη, άπάνω στα τέσσερα τ'α κουτάκια θέλησε να βάζη τέλλα, που θά του άγοραζανε, άπάνω σ' άφτά να χτίξη τή φωτιά του.

Πρόσπεσε τώρα στα παραμικρά και του φαίνότανε τό καθένα με τό λόγο του, με τήν τάξη του, με τή σειρά του. Στις έφτάμιση, όταν καθήσανε στήματι, να ξεκινούσανε, από τό δρόμο θωρώντας τήν πόρτα τήν άνοιχτή, θωρώντας, τήν άλλα. είδε άναμμένα όλα τ'α παραθύρα του σπιτιού. Άρπαξε τό φως ή ματιά του, τό φως του γέμισε τήν καρδιά. Φαντάστηκε άξαφνα πως με τ'α φώσια θά γυρίση μια μέρα κ' ή Κατινούλα πως θά γίνη γκρος και πως χαρά σημαίνουσε τ'α φώσια. Τό νόστιμο είνε που δε γελάστηκε ολόετα ο Αντρέας αν και δέν αλήθεψε τόνειρό του κατόπι συμμετρικά όπως τ'α συνταίριαζε τότες με τό νού του.

Η ώρα έννιά, στο τραίνο μέσα, θερμομέτρησε τήν Κατινούλα, να δοκιμάση 30° C! Θά πη πως μπαίνανε τ'α πράματα στον ίσο τους τό δρόμο. Στρώθηκε στή γωνια της, ζαπλώθηκε με τό χουζούρι της, αποκοιμήθηκε γλυκά ή άκρβή του ή ταξιδιώτισσα. Τήν κοίταζε ο Αντρέας κ' ή ταξιδιόφτρα Έλπίδα που έτρεχε μπροστά, με τήν άκρη του ποδιού της ανάλαφρα στημένη στή βόδα της μηχανής, γοργόγλιστρη, άχτιδότεση και φαιδρή. Άπισθαινε λίγο λίγο στην ψυχή του τ'α σκούρα και τα θολά, τον τραβούσε όρμητικά προς τήν ύπαρξη τήν καινούρια, του ξάνοιγε τον όρίζοντα, εκεί κάτω, και τό μέλλο που ρόδιζε με τήν άβγή. Ναι, συλλογίστανε ο Αντρέας, καλά τ'αποράσεις, καλά έκαμε. Τήν έσωσε μια φορά θά τή σώση και δέστερη. Λαμπρά κυβερνήθηκε ως τώρα, τ'α βόλεψε λαμπρά τ'α ίδια πάλι θά τ'α βολέψη όλα με τή μέθοδο τή σωστή. Άμα καταπιαστής μεθοδικά τή δουλειά σου, δε γίνεται, θά πετύχη. Βέβαια, θά παλέψη, μά θά νικήσης, φτάνει να βάλης τ'α δυνατά σου. Θά τ'α βάλης! έτσι θέλει κ' έτσι πρέπει.

(Ακολουθεί)

ΥΓΙΑ
ΖΩΗ
ΑΓΑΠΗ
ΧΑΡΑ
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ
ΑΛΗΘΕΙΑ
ΕΙΡΗΝΗ

NEA BIBLIA

ΤΟΥ ΙΔΑ : «Μαρτύρων και Ηρώων αίμα.» Δρ. 2.
ΤΗΣ κ. ΒΙΡΘΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ : «Από τον κόσμο του σαλονιού και οι δυό θάνατοι.» Δρ. 3.
Πουλιούντα στα γραφεία του «Νουμα».